

Управління культури і туризму Черкаської
обласної державної адміністрації
Комунальний заклад „Обласна універсальна
наукова бібліотека імені Тараса Шевченка”
Черкаської обласної ради

Серія „Черкащини славетні імена”

З високим ім'ям Кобзаря

**Уродженці та жителі Черкащини – лауреати
Національної премії України
імені Тараса Шевченка**

Біобібліографічний довідник

ББК 71.4(4УКР)п7я1
3-11

З високим ім'ям Кобзаря: уродженці та жителі Черкащини – лауреати Національної премії України імені Тараса Шевченка [Текст] : біобібліогр. довід. / уклад. : Л. Т. Демченко, Н. В. Адешелідзе. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2011. – 80 с.

Автор вступної статті та науковий редактор **В. Т. Поліщук**, доктор філології, професор, член Національної спілки письменників України

Укладачі:

**Л. Т. Демченко
Н. В. Адешелідзе**

Редактор

Г. С. Круглякова

Відповідальна за випуск

Л. П. Капкаєва

Комп'ютерний набір

Г. П. Степаненко

Від укладачів

У травні 2011 року відзначається 50-річчя від дня заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка – найвищої творчої відзнаки в незалежній Україні.

Шевченківська премія увінчує найвидатніші твори літератури та мистецтва. Освячена іменем великого Кобзаря, ця творча нагорода присуджувалась й уродженцям Черкащини.

Черкаська обласна універсальна наукова бібліотека імені Тараса Шевченка підготувала біобібліографічний довідник, який знайомить читачів з лауреатами Шевченківської премії – нашими країнами.

Відкривається видання статтю „Ювілей премії до ювілею Генія” Володимира Поліщука, доктора філології, професора, члена Національної спілки письменників України.

В статтях довідника на початку зазначено, за який творчий доробок митцеві присуджено звання Шевченківського лауреата; подаються короткі біографічні відомості, основні віхи творчої діяльності, вміщено фотопортрети.

Додається бібліографія основних творів та література про їх життя і діяльність.

Статті довідника розміщено в алфавітному порядку.

До персоналій, пов'язаних спільними творчими роботами, застосовано систему посилань.

Завершують видання хронологічний та географічний покажчики.

Довідник розрахований на викладачів вузів, студентів, учителів, учнівську молодь, бібліотечних працівників та усіх шанувальників української культури.

Ювілей премії до ювілею Генія

Якщо поглянути на все, що створено „на тему” Тараса Григоровича Шевченка в найрізноманітніших сферах — у літературі (різних жанрах), кіно, малярстві, музиці, монументалістиці, театрі і т. ін., то не можна не побачити, що своєрідним апогеєм різногранної й багатющої Шевченкіани вивищується перша половина 1960-х років — якраз тоді, в 1961 і 1964 роках, таки ж у всесвітньому масштабі (бо ж нашого цвіту, як мовиться, по всьому світу!) відзначалися великі Шевченкові ювілеї — 100-ліття з часу смерті й перепоховання в Україні і 150-ліття з дня народження Генія.

Звичайно, ніяк не можна не згадати і про те, що то була за пора — резонансна „хрущовська відлига”, яка здетонувала відомий рух шістдесятництва.

Саме в такій суспільно-духовній атмосфері 20 травня 1961 року, тобто в переддень 100-річчя з часу перепоховання Тараса Шевченка на Чернечій горі, й вийшла постанова Ради Міністрів УРСР „Про встановлення щорічних Республіканських премій імені Т. Г. Шевченка”. Перший Урядовий комітет із присудження премії очолив наш земляк, відомий драматург О. Корнійчук.

9 березня 1962 року першими лауреатами Шевченківської премії були названі Олесь Гончар, Павло Тичина і Платон Майборода.

Із 23 квітня 1969 року ця висока відзнака отримала статус Державної премії Української РСР імені Т. Г. Шевченка, а 27 вересня 1999 року Указом Президента України її перейменовано в Національну премію України імені Тараса Шевченка.

Поступово розширювалося коло сфер гуманітаристики, кращі представники яких могли претендувати на здобуття Шевченківської премії. У роки незалежності України було відзначено премією ряд визначних зарубіжних діячів і колективів.

У 1997 – 1999 роках присуджувалась також Мала Державна премія України імені Тараса Шевченка, якою відзначався кращий творчий дебют митця віком до 35 років.

Отже, нині, коли все світове українство готується до вже наступних великих Шевченкових ювілеїв, свій перший золотий ювілей справляє і Національна премія Шевченкового імені.

50 літ — доволі поважний відбиток часу. Природно, за такий період Шевченківська премія „сформувала" вельми цікаву й неоднозначну історію. Навколо цієї високої відзнаки, а вірніше — навколо її новоявлених носіїв-лауреатів, точилися більш чи менш бурхливі дискусії „закритого" чи „майже закритого" (за радянських часів) і „відкритого" (за часів незалежницьких) типу.

Свого часу, з нагоди 40-річчя Шевченківської премії, її історію узагальнено й цікаво проаналізував відомий літературознавець, наш земляк і теж лауреат ще тоді Державної премії України імені Тараса Шевченка Михайло Насенко у статті „Література Шевченкового кореня: вчора, сьогодні і завжди" (Літературна Україна. — 2001. — 6 і 20 вересня). Не бачу сенсу повторювати її основні тези, а просто раджу зацікавленим „темою" знайти і прочитати статтю. За десять літ, що минули з часу її з'яви, історія відзнаки і принципів її присудження якихось особливих нюансів не отримала. Хіба що, природно, зросла кількість лауреатів, яких нині десь близько 400, а ще, так само природно, „коливався" фінансовий еквівалент премії. У статті М. Насенка є й оціночно-мотиваційні характеристики, за якими, на загалом логічну думку автора, присуджувалися Шевченківські премії й уродженцям Черкащини.

Як свідчить пропонований покажчик, із загальної кількості лауреатів Шевченківської премії Черкащину представляють 40 осіб, тобто практично кожен десятий лауреат — наш земляк. Якщо зважити, що Україна має 24 області, АР Крим, міста Київ і Севастополь, а також на те, що ряд лауреатів представляють зарубіжжя, — то статистика для нас вельми втішна і свідчить про очевидну талановитість наших краян, духовне багатство всього Шевченківського краю.

Продовживши ж далі своєрідні статистичні викладки, бачимо, що з-поміж 40 лауреатів 12 репрезентують літературу (4 прозаїки, 2 поети, 2 драматурги, 4 літературознавці), 9 архітекторів і скульпторів, 4 актори театру, 4 представники музичного мистецтва, 4 живописці, 2 публіцисти, 2 науковці,

1 кінорежисер, 1 інженер-будівельник, 1 представник влади — керівник творчого колективу (О. Дубовий).

Дещо розширивши „коло пошуку" дотичності Шевченківської премії до нашого краю, зауважу, що, скажімо, лауреат цієї відзнаки у 2009 році, поет Павло Гірник — син поета Миколи Гірника, уродженця Катеринопільщини. Того ж року Шевченківську премію отримав поет Петро Перебийніс, кандидатуру якого висунув колектив кафедри української літератури і компаративістики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Така ж сама „оказія" сталася й у 2010 році — з Дмитром Івановим. Це, сказати б, певний супутній момент у темі розмови, але ж зовсім не зайвий.

Цьогоріч Національна премія України імені Тараса Шевченка відкриває своє друге півстоліття. Хай воно буде ще більш змістовним і плідним. Хай щорічно кращі з кращих митців освячуються високим Шевченковим іменем. І хай у цьому вельми достойному товаристві з'являються все нові й нові талановиті наші краяни, земляки Тараса Григоровича...

Володимир Поліщук,
доктор філології, професор

Шевченківські лауреати

**Бабак
Микола Пантелеймонович**

**(10.06.1954, с. Воронинці
Чорнобаївського району)**

Живописець. Заслужений художник України (2004).

Національна премія України імені Тараса Шевченка 2010 року разом з О. Найденом (автором тексту) – за монографію „Народна ікона Середньої Наддніпрянщини XVIII – XX ст. у контексті селянського культурного простору”.

Спеціальну освіту здобув самостійно.

Учасник всеукраїнських, міжнародних, зарубіжних, обласних персональних художніх виставок та мистецьких проєктів. У 2005 році представляв Україну на 51-му Венеціанському бієнале сучасного мистецтва в Італії з проєктом „Діти твої, Україно”. Творчість М. Бабака – яскравий приклад сучасного постмодерного образотворчого мистецтва. Основні твори: „День народження птахів” (1988), „Де ви тепер, кати мого народу” (1989), „Повернення з полювання” (1992), серія асамбляжів „Сад божественних пісень” (1993). Твори зберігаються в музеях України, приватних колекціях в Україні та за кордоном.

Займався літературною та видавничою діяльністю. Був одним із засновників видавництва „Родовід” і однойменного журналу, видав антологію поетів Черкащини „Толока”, в якій опублікував цикл своїх поезій; організував літературну групу „Гідрокартзон”, видав збірки групи „Боже, ми вільні” та „Доба туманів”. Автор роману „Вільхова кров”.

Протягом двадцяти років зібрав унікальну колекцію ікон. За визначенням фахівців це одна з найбільших і найвагоміших колекцій української народної ікони Центрального Подніпров'я. Унікальність зібрання в тому, що воно представляє іконопис Шевченкового краю, де формувалися підвалини

української нації, її мови та культури. Митець власним коштом не лише зібрав, а й відреставрував ці ікони. Більшість творів народних майстрів була врятована ним від загибелі чи вивезення за межі України.

У 2009 році за його ініціативи разом з Інститутом мистецтвознавства, фольклору та етнології НАН України була створена монографія „Народна ікона Середньої Наддніпрянщини в контексті селянського культурного простору”, яка стала найкращою книгою Форуму видавців у Львові. На конкурсі „Мистецтво книги” вона отримала диплом імені Івана Федорова. Журі XI Всеукраїнського рейтингу „Книга року – 2009” визнало монографію кращою і присудило їй перше місце у номінації „Візитівка”, а також гран-прі як головному переможцю.

Література:

Твори М. Бабака

Народна ікона Середньої Наддніпрянщини в контексті селянського культурного простору: [монографія / авт. проєкту М. Бабак; авт. тексту О. Найден; Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Нац. акад. наук України та ін.]. – К. : Книга, 2009. – 544 с. : ілюстр.

Небесна хроніка [Образотворчий матеріал] : [фотоінсталяції] / М. Бабак; вступ. ст. О. Федорука. – К. : Логос, 2004. – 145 с. : ілюстр.

Telluris: живопис, асамбляж [Образотворчий матеріал] : [каталог] / М. Бабак; вступ. ст. О. Найдена. – [Б. м.] : ПЦ „Інтертехнологія”, 2000. – 80 с. : ілюстр.

Микола Бабак [Образотворчий матеріал] : [альб. репрод.] / М. Бабак. – Черкаси, 1994. – 24 с. : ілюстр.

Вільхова кров : роман / Микола Бабак. – К. : АртЕк, 1998. – 328 с. : ілюстр.

Про М. Бабака

Петрова, О. Українська ретроспектива // Петрова О. Мистецтвознавчі рефлексії. – К., 2004. – С. 317 – 318.

Сідлін, М. Небесна хроніка / М. Сідлін // Образотв. мистец. – 2004. – № 3. – С. 62 – 63.

Титаренко, О. Микола Бабак / О. Титаренко // Галерея. – 2004. – № 4 (20). – С. 21.

Найден, О. Микола Бабак. Пражучий вогонь та полинялі пустарі небесні / О. Найден // Сучасність. – 1996. – № 1. – С. 125 – 129 : ілюстр. 1, 2, 3, 4 с. обкл.

Медвідь, Л. Час птеродактиля / Л. Медвідь // Сучасність. – 1996. – № 1. – С. 129 – 130.

Щеголькова, О. „Діти твої, Україно” : проект під такою назвою черкаського художника та літератора Миколи Бабака (псевдонім – Хуторський) бере участь у Венеціанському бієнале / О. Щеголькова // Укр. культура. – 2005. – № 7/8. – С. 22.

Родик, К. Нова характеристика старої ікони / Костянтин Родик // Україна молода. – 2010. – 17 квіт. – С. 10.

Воробійов
Микола Панасович
(12.10.1941, с. Мельниківка
Смілянського району)

Поет, художник.

Національна премія України імені Тараса Шевченка 2005 року за книгу поезій „Слуга півонії”.

Навчався на філософському факультеті Київського університету (1965 – 1968). Дебютував 1962 року в газеті „Молодь Черкащини” добіркою віршів з передмовою В. Симоненка.

„Над віршами Миколи Воробійова, – пише літературознавець В. Поліщук, – треба мислити, треба їх перечитувати, „підключати” до них свої почуття, свою душу. Тоді й відбудеться зачарування його лірикою”. Саме через своєрідність творів і судилося М. Воробійову пережити різні заборони: після першої публікації у 1962 році протягом двадцяти років його

го вірші не друкувалися, оскільки не вписувалися в канони соціалістичного реалізму. Лише 1985 року з’являється перша збірка „Пригадай на дорогу мені”. Він не міг вступити до Спілки письменників, закінчити навчання в університеті, навіть улаштуватися на роботу за вподобанням.

Слідом за першою збіркою виходять книги: „Місяць шипшини” (1986), „Ожина обрію” (1988), „Прогулянка одинцем” (1990), „Верховний голос” (1991), „Іскри в слідах” (1993), „Човен” (1999), „Срібна ріка” (2000), „Слуга півонії” (2003). У Канаді вийшла англійською мовою збірка „Місяць шипшини”, у Бразилії іспанською – „Signos”.

У збірці „Слуга півонії” поет представив кардинально протилежні до узвичаєних світогляд та тип мислення, вийшов із теперішнього суспільного часу, заглибився у духовні набутки праукраїнського життя й відтак розгорнув нешаблонний, оригінальний художній світ.

Лауреат літературних премій: імені Павла Тичини, „Благовіст” СПУ, „Від приятелів Руху” (США).

Микола Воробійов – самобутній художник. Для його малярства характерна оригінальність образних форм і метафоричність композицій, в яких можна помітити творче поєднання фольклорних традицій зі здобутками українського авангарду.

Література:

Твори М. Воробійова

Без кори : вибране (1964 – 2007 рр.) / Микола Воробійов. – К. : М. Дмитренко, 2007. – 632 с.

Слуга півонії : поезії / Микола Воробійов. – К. : Просвіта, 2003. – 344 с.

Слуга півонії : поезії / Микола Воробійов // Холодний Яр : часопис. – Черкаси, 2006. – № 2. – С. 198 – 211.

Верховний голос : поезії / Микола Воробійов. – К. : Дніпро, 1991. – 302 с.

Ожина обрію : поезії / Микола Воробійов. – К. : Рад. письменник, 1988. – 155 с.

Про М. Воробйова

Моренець, В. П. Воробйов Микола Панасович / В. П. Моренець // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2005. – Т. 5. – С. 158 – 159.

Микола Воробйов : [біогр. довідка] // Криничка : антол. творів письм. Черкащини для дітей та юнацтва. – Черкаси, 2009. – Т. 2. – С. 58 – 62.

Микола Воробйов : [біогр. нарис] // Українське слово : хрестоматія укр. л-ри та літ. критики ХХ ст. – К., 1995. – Кн. 4. – С. 593 – 598.

Кошова, І. „Покину життя мов хвиля, щоб повернутись...”. Таємниця слова Миколи Воробйова : спроба збагнути // Кошова І. У полоні слова. – Черкаси, 2008. – С. 99 – 107.

Те саме // Холодний Яр : часопис. – Черкаси, 2006. – № 2. – С. 189 – 197. – Бібліогр. : 11 назв.

Гончар, Ю. Тисячі іскор у двох слідах Миколи Воробйова / Ю. Гончар // Письменники-шістдесятники з Черкащини. – Черкаси, 2006. – С. 104 – 107.

Ткалич, І. „Фіалковий сніг за жовтим вікном” / Інна Ткалич // Письменники-шістдесятники з Черкащини. – Черкаси, 2006. – С. 98 – 103.

Те саме // Молода нація: альманах. – К., 2006. – Вип. 3. – С. 214 – 219.

Харченко, А. „Хто пізнає мене по блиску листя” (або стигла позолота неочікуваних конфігурацій М. Воробйова) / Анна Харченко // Слово і час. – 2007. – № 11. – С. 27 – 30.

Пастух, Т. „Слуга півонії” Миколи Воробйова / Т. Пастух // Слово і час. – 2006. – № 5. – С. 40 – 51.

Дмитренко, М. Будівничий таємного храму Микола Воробйов : поезія сорокаліття / Микола Дмитренко // Слово Прогресу. – 2007. – 11 – 17 жовт. (№ 41). – С. 13.

Найден, О. Микола Воробйов – поет і художник / Олександр Найден // Слово і час. – 1992. – № 9. – С. 73 – 75.

Гнєздилов Василь Георгійович

(14.01.1922, с. Нижній Реут,
нині Курської обл. РФ –
08.05.1999, м. Київ)

Архітектор і скульптор. Заслужений архітектор УРСР (1980).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1979 року разом з Г. А. Урсатієм (архітектором) та Є. Д. Смирною (інженером) за комплекс ландшафтного парку в м. Черкасах.

Закінчив Київський художній інститут (1956; викл. В. Заболотний). Спроекував ландшафтний парк у Черкасах (1967); архітектурні частини: монумента на честь 300-річчя возз'єднання України з Росією у м. Переяслав-Хмельницькому (1961), меморіального комплексу Вічної Слави у Луцьку (1977, співавт.), пам'ятників – Т. Шевченку в Італії (Палермо, 1951), О. Пушкіну (1962), М. Лисенку (1965), Г. Сковороді (1976; усі – у Києві), декабристам, О. Пушкіну, П. Чайковському у м. Кам'янці (усі 1970), віце-адміралу В. Корнілову в Севастополі (1985, співавт.), Я. Мудрому в м. Біла Церква (1985), М. Коцюбинському у Вінниці (1989, співавт.), захисникам Києва поблизу смт Баришівка (1991), Б. Хмельницькому, І. Кривоносу, І. Богуну в м. Жовті Води Дніпропетровської області (1992) та інших.

Література:

Лабінський, М. Г. Гнєздилов Василь Георгійович / М. Г. Лабінський // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2006. – Т. 5. – С. 713.

Те саме // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 93 – 94.

Нераденко, Т. М. Парк „Ювілейний” // Нераденко Т. М. Золота підкова Черкащини. – Черкаси, 2006. – С. 50 – 51.

Жук, П. М. Смарагдове намисто Черкас / П. М. Жук, В. М. Холковський. – Д. : Промінь, 1986. – 23 с. : фотогр.

Юхно, А. Парк 50-річчя Жовтня – рукотворне диво на Дніпровій кручі / Анастасія Юхно // Нова Доба. – 2007. – 11 жовт. – С. 4.

**Гончар
Андрій Петрович**
(10.10.1936, с. Деньги
Золотоніського району)

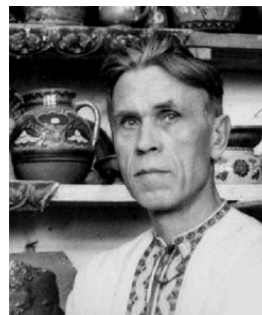
Актор. Народний артист УРСР (1981).
Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1982 року разом з М. І. Мірошніченком (драматургом), В. С. Терентьевим (режисером-постановником), О. С. Кривошеїним (художником) за виставу „Відродження” за однойменною книгою Л. І. Брежнєва в Одеському російському драматичному театрі ім. А. В. Іванова.

Закінчив Київський інститут театрального мистецтва (1960, курс І. Чабаненка). Відтоді працював актором у театрах Чернігова, Сімферополя, Петропавловська-Камчатського (РФ), Черкас. Від 1965 року – актор, водночас 1990 – 2004 рр. – художній керівник Одеського російського драматичного театру. Ролі: Михайло („У день весілля” В. Розова), Богдан Хмельницький (однойменна драма О. Корнійчука), Гнат („Безталанна” І. Карпенка-Карого), Борис („Гроза” О. Островського), Антипа Зиков („Зикови” М. Горького), Петро І („Антихрист” Д. Мережковського), Макдуф („Макбет” В. Шекспіра), Чарнота („Втеча” М. Булгакова) та інші; у кіно – Філін „Ключі від неба”, 1964, реж. В. Іванов), Богатир („Вигідний контракт”, 1979, реж. В. Савельєв), Кудін („Подвиг Одеси”), Шолохов („Поїзд за розкладом”, обидва – 1985) та інші.

Література:

Піковська, В. В. Гончар Андрій Петрович / В. В. Піковська // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2006. – Т. 6. – С. 144.

Гончар Андрій Петрович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 101.

**Гончар
Іван Макарович**
(27.01.1911, с. Лип'янка
Шполянського району –
18.06.1993, м. Київ)

Скульптор, живописець, графік, етнограф. Народний художник України.
Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1989 року за багаторічну творчу й дослідницьку роботу по збиранню та популяризації народного мистецтва.

Закінчив Київську художньо-індустріальну школу (1930; викл. К. Єлева, В. Климонов). Працював у галузі станкової та монументальної пластики. Скульптурним творам Гончара притаманні сміливе моделювання форми, динамічні композиції, портретам – чітко окреслені характери. Серед творів: пам'ятники М. Горькому в Ялті (1956), К. Білокур у с. Богданівці Яготинського району Київської області (1962), Г. Сковороді у Переяславі-Хмельницькому (1964), Т. Шевченку в с. Шешорах Косівського району Івано-Франківської області (1964) та в м. Яготині (1972), І. Гонті в с. Гонтівці Могилів-Подільського району Вінницької області; портрети Б. Хмельницького, І. Гонти, М. Заньковецької, Леся Курбаса, Б. Олійника, Н. Матвієнко, А. Солов'яненка (всі – 1985 – 1991).

Вивчав етнографію і народне мистецтво, подорожував Україною. Популяризував українське народне мистецтво і культуру, за що зазнав переслідувань. Один із ініціаторів

створення Товариства охорони пам'яток (1966). Зібрав велику колекцію творів українського народного мистецтва (понад 15 тисяч експонатів). На базі цієї колекції 1993 року у Києві засновано унікальний музей І. М. Гончара. Видано історико-етнографічний мистецький альбом Гончара „Україна і українці”, матеріали для якого він збирав від кінця 1950-х років. До нього увійшли унікальні історико-документальні фото кінця ХІХ – середини ХХ ст. з різних куточків України.

Література:

Твори І. Гончара

Заслужений діяч мистецтв Української РСР Іван Гончар. Скульптура, графіка, живопис: каталог виставки творів / І. Гончар. – К. : [б. в.], 1987. – 48 с. : ілюстр.

Україна та українці : іст.-етногр. мистец. альб. Івана Гончара (вибр. арк.) / І. Гончар. – К. : Укр. центр нар. культури „Музей Івана Гончара” : Оранта, 2006. – 344 с. : ілюстр.

Україна та українці : Київщина Лівобережна : іст.-етногр. мистец. альб. І. Гончара / І. Гончар. – К. : Укр. центр нар. культури „Музей І. Гончара” : Оранта, 2007. – 271 с. : ілюстр.

Україна та українці : Галичина. Буковина : іст.-етногр. мистец. альб. І. Гончара / І. Гончар. – К. : Укр. центр нар. культури „Музей Івана Гончара” : Оранта, 2007. – 303 с. : ілюстр.

Виходити з народності / І. М. Гончар // Образотв. мистец. – 1988. – № 4. – С. 12 – 14.

Про І. Гончара

Рожнятовська, О. А. Сподвижник духу / О. А. Рожнятовська // Календар знамен. і пам'ят. дат. – 2011. – № 1. – С. 52 – 59. – Бібліогр. : с. 57 – 59.

Павленко, Н. Гончар Іван Макарович / Н. Павленко // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2006. – Т. 6. – С. 146.

Дубиківська, Л. Іван Гончар і Черкащина / Л. Дубиківська // Шевченків край : іст.-культуролог. нариси. – К., 2005. – С. 392 – 403.

Мельничук, Ю. Україна Івана Гончара / Ю. Мельничук // Міжнар. туризм. – 2006. – № 2. – С. 94 – 99.

Гончар, А. Він возвеличив свій народ / А. Гончар // Образотв. мистец. – 2001. – № 2. – С. 23 – 27.

Кривенко, Г. Біоенергетика картин Івана Гончара / Галина Кривенко // Молодь України. – 2008. – 31 січ. – 4 лют. (№ 8). – С. 7.

Патлань, Ю. Подорожі Україною Івана Гончара / Ю. Патлань // Слово Просвіти. – 2005. – 21 – 27 лип. (№ 29). – С. 15.

Рутковська, О. Дім, з якого видно всю Україну / О. Рутковська // Культура і життя. – 2006. – 8 лют. – С. 1.

Больбат, С. „А в моїй хаті своя свята правда...” / Станіслава Больбат // Літ. Україна. – 2011. – 20 січ. – С. 1, 11.

**Деркач
Борис Андрійович**

**(07.10.1929, с. Нехайки,
нині Драбівського району –
16.07.2007, м. Київ)**

Літературознавець. Доктор філологічних наук (1975).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1988 року разом з І. О. Дзевєрїним, М. Д. Бернштейном, Н. О. Вишневською, О. Є. Засенком, О. В. Мишаничем, Ф. П. Погребенником, М. Т. Яценком за наукову редакцію, підготовку текстів та упорядкування Зібрання творів І. Я. Франка у 50-ти томах.

Закінчив Київський університет (1952). Працював в Інституті літератури НАН України. Досліджував історію української літератури ХІХ ст. Один з упорядників літературної спадщини Г. Сковороди, І. Котляревського, П. Білецького-Носенка, П. Гулака-Артемівського, Є. Гребінки, С. Васильченка. Був заступником голови редколегії Зібрання творів І. Франка у 50-ти томах (К., 1976 – 1986). Один із авторів і

укладач колективних досліджень „Історія української літератури”, „Історія українсько-російських літературних зв'язків” (обидва – у 2 т., т. 1, 1987); „Історія української літератури ХІХ ст.” (у 3 кн., кн. 1, 1995; усі – Київ).

Література:

Праці Б. Деркача

Леонід Глібов : життя і творчість / Б. А. Деркач. – К. : Дніпро, 1982. – 252 с.

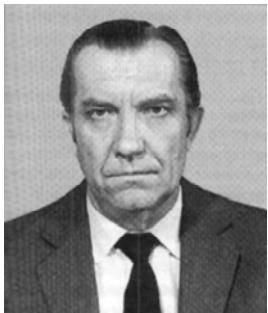
Крилов і розвиток жанру байки в українській дожовтневій літературі / Б. А. Деркач. – К. : Наук. думка, 1977. – 312 с.

Свген Гребінка : нарис / Б. А. Деркач. – К. : Дніпро, 1974. – 149 с.

Про Б. Деркача

Деркач Борис Андрійович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 134 – 135.

Чамата, Н. П. Деркач Борис Андрійович / Н. П. Чамата // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2007. – Т. 7. – С. 471.

**Дзеверін
Ігор Олександрович**

(05.11.1929, смт Драбів –
12.02.2001, м. Київ)

Літературознавець. Академік НАН України (1988). Член СПУ (1961). Премія ім. О. Білецького в галузі літературно-художньої критики (1982).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1988 року разом з М. Д. Бернштейном, Н. О. Вишневською, Б. А. Деркачем, О. Е. Засенком, О. В. Мишаничем, Ф. П. Погребенником, М. Т. Яценком за наукову редакцію, підготовку текстів та упорядкування Зібрання творів І. Я. Франка у 50-ти томах.

Закінчив Львівський університет (1952). З 1966 р. – завідувач відділу, в 1978 – 1991 рр. – директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Очолював редакцію журналу „Радянське літературознавство” (1962 – 1973, 1980 – 1989). Наукові дослідження присвячено творчості українських письменників, зокрема, В. Винниченка, О. Гончара; літературним поглядам російських критиків ХІХ ст. та естетиці В. Леніна; питанням теорії літературно-художньої критики. Голова редколегії та один із авторів „Історії української літератури” (у 2 т., К., 1987 – 1988), відповідальний редактор Української Літературної Енциклопедії (1988 – 1995).

Література:

Дзеверін Ігор Олександрович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 135 – 136.

Сивокінь, Г. М. Дзеверін Ігор Олександрович / Г. М. Сивокінь // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2007. – Т. 7. – С. 541.

Гуріненко, П. Ігореві Дзеверіну – 50 / П. Гуріненко // Літ. Україна. – 1979. – 6 листоп.

**Дубовий
Олексій Мусійович**

(02.05.1933, с. Погибляк
Лисянського району –
08.10.2004, м. Черкаси)

Історик. Нагороджений трьома орденами „Трудового Червоного Прапора”, орденом „Знак Пошани”, медалями.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1987 року разом з Л. С. Кондратським, М. Я. Собчуком, С. М. Фурсенком (архітекторами), О. П. Стеценко (інженером-конструктором) за обласний краєзнавчий музей у м. Черкасах.

Закінчив Полтавський педагогічний інститут (1958). Усе трудове життя пов'язане з Черкащиною. Працював учителем у школі, очолював Лисянський райком комсомолу, майже двадцять років був на керівних посадах у Чигиринському районі. У 1977 – 1994 рр. працював заступником голови облвиконкому, голови обласної державної адміністрації. Під час створення обласного краєзнавчого музею в м. Черкасах був керівником будівництва, надавав велику практичну допомогу як науковий консультант з питань формування функційно-планувальної та тематичної структури музею. Розширив творчий діапазон і обізнаність авторського колективу, оперуючи великим фактичним матеріалом, конкретизуючи елементи експозиції, наголошуючи на важливих деталях. О. М. Дубовий консультував створення таких об'єктів культури Черкащини, як Чигиринський і Суботівський туристичні комплекси, скульптурну композицію п'ятисотенному руху в с. Старосілля, пагорб Слави в м. Черкасах, пам'ятники Т. Шевченку в Умані і Звенигородці. З 1994 р. – голова обласної організації Товариства охорони пам'яток історії та культури.

Література:

Дубовий Олексій Мусійович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. /авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 157.

Бушин, М. І. Дубовий Олексій Мусійович // Бушин М. І. Черкаський край в особах. 1941 – 2001. Кн. 1. Лисянщина. – Черкаси, 2002. – С. 196 – 197.

Жук, П. Життєва борозна Олексія Дубового / П. Жук // Місто. – 2003. – 8 трав. – С. 4.

Черкаський обласний краєзнавчий музей / [Черкас. обл. краєзн. музей; матеріали підгот. А. А. Кушнір, Е. І. Кайдалова, В. А. Мухова та ін.]. – [Черкаси : Бізнес-стиль, 2008?]. – 79 с. : фотогр.

Жур Петро Володимирович

(26.10.1914, с. Гарбузин, тепер
Корсунь-Шевченківського
району – 17.09.2001, м. Київ)

Письменник, літературознавець, перекладач, громадський діяч. Заслужений працівник культури РРФСР (1974).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1980 року разом з Є. П. Кирилюком, В. С. Бородіним, Ю. О. Івакіним, Ф. К. Сараною за „Шевченківський словник” у 2-х томах.

Закінчив Ленінградський університет (1950). Дослідник життя і творчості Т. Г. Шевченка. Брав участь у створенні Меморіальної майстерні-музею Т. Шевченка в Академії мистецтв в Санкт-Петербурзі; один з організаторів літературно-мистецьких вечорів та ювілейних ушанувань пам'яті Т. Шевченка в цьому місті.

„Шевченківський словник” є своєрідним підсумком розвитку шевченкознавства. Він містить багатосторонні відомості про життя і творчість Т. Г. Шевченка, висвітлює широке коло питань і явищ, що стосуються відображення його життя і творчості в літературі та мистецтві, а також вшанування й увічнення його пам'яті.

Ініціатором та одним із авторів цього видання був П. В. Жур. Він написав до енциклопедії 71 статтю.

Книга П. Жура „Труди и дни Кобзаря” (1996) – найповніший на сьогодні літопис життя і творчості Т. Шевченка, створений на основі досі невідомих архівних, мемуарних та епістолярних джерел. Переклав російською мовою твори Лесі Українки, П. Тичини, М. Рильського, М. Бажана, В. Сосюри, А. Малишка, М. Терещенка, П. Воронька, Д. Павличка, І. Драча, Янки Купали, Якуба Коласа та інших. Автор спогадів про М. Рильського, П. Усенка, І. Ле, М. Бажана та інших.

Література:

Твори П. В. Жура

Труди і дні Кобзаря : літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка / П. В. Жур. – К. : Дніпро, 2003. – 520 с.

Шевченківський Київ / П. В. Жур. – К. : Дніпро, 1991. – 286 с.

Дума про Огонь : з хроніки життя і творчості Т. Шевченка / П. В. Жур. – К. : Дніпро, 1985. – 434 с.

Літо перше : з хроніки життя і творчості Тараса Шевченка / П. В. Жур. – К. : Дніпро, 1979. – 278 с.

Шевченківський словник: у 2 т. / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; [відп. ред. Є. П. Кирилюк та ін.]. – К. : Гол. ред. УРЕ, 1976 – 1977. – Т. 1 – 2.

Шевченківський Петербург / П. В. Жур. – К. : Дніпро, 1972. – 194 с.

Третя зустріч : хроніка останньої мандрівки Т. Шевченка на Україну / П. В. Жур. – К. : Дніпро, 1970. – 307 с.

Про П. В. Жура

Герасимова, Г. П. Жур Петро Володимирович / Г. П. Герасимова // Енциклопедія історії України : у 10 т. – К., 2005. – Т. 3. – С. 175.

Коваленко, С. Петро Володимирович Жур / Світлана Коваленко // Корсун. часоп. – 2007. – № 17. – С. 48 – 54.

Лупейко, В. Думи і труди подвижника / Віктор Лупейко // Літ. Україна. – 2009. – 12 листоп. – С. 7.

Задніпровський Михайло Олександрович (09.01.1924, м. Кам'янка – 09.06.1980, м. Київ)

Актор. Народний артист України (1969).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1971 року разом з О. Є. Корнійчуком (драматургом), Д. О. Алексідзе (режисером-постановником), Ю. С. Ткаченко, Є. П. Пономаренком, П. В. Куманченко, В. М. Дальським (акторами) за виставу „Пам'ять серця” в Київському українському драматичному театрі ім. І. Франка.

Закінчив Київський інститут театрального мистецтва ім. Карпенка-Карого (1950). Відтоді пов'язав своє життя з Київським українським драматичним театром ім. І. Франка. За тридцять років сценічної діяльності створив чимало глибоких і хвилюючих образів, зокрема, Іван („Житейське море” І. Карпенка-Карого), Михайло Гурман („Украдене щастя” І. Франка), Наріжний („Тил” М. Зарудного), Свічкогас („Ярослав Мудрий” І. Кочерги), Максим Максимович („Пам'ять серця” О. Корнійчука), Марко Безсмертний („Правда і кривда” М. Стельмаха) та інші.

Михайло Олександрович усе життя любив маленьке місто свого дитинства, часто приїжджав до рідних у Кам'янку. Завжди цікавився культурним життям міста, організовував зустрічі з земляками.

Одна з вулиць Кам'янки носить його ім'я.

Література:

Задніпровський Михайло Олександрович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 176.

Задніпровський Михайло Олександрович // Місто на скелястих берегах Тясмину. – Черкаси, 2009. – С. 185 – 186.

Гашинський, А. Лицар франківської сім'ї / А. Гашинський
// Укр. театр. – 1984. – № 1. – С. 21 – 22.

Шкаліберда, М. Народний артист / Марія Шкаліберда
// Трудова слава. – 1991. – 16 лют.

**Захарченко
Василь Іванович**

**(13.01.1936, с. Гутирівка,
тепер Полтавського району)**

Письменник, публіцист. Заслужений працівник культури України (2005).

Державна премія України імені Тараса Шевченка 1995 року за роман „Прибутні люди”.

Закінчив факультет журналістики Київського університету (1958). Працював у пресі. Друкується з 1963 року. З 1969 року живе в м. Черкасах. У 1973 – 1976 роках був репресований. Автор 10 романів, 9 повістей, 112 оповідань.

Сюжети творів письменника – це сторінки випробувань українського народу у ХХ столітті: громадянська війна, голодомор, репресії, важкі повоєнні роки. У кожному його творі триває діалог про українську долю й недолю, про нашу пам'ять і безпам'ятство, про любов до України.

Роман „Прибутні люди”, написаний на документальній основі, вперше в українській літературі ґрунтовно, масштабно, відкрито, мистецьки виважено представив штучний голод в Україні 1947 року.

Роман „Клекіт старого лелеки” відзначений літературною премією ім. Андрія Головка (1989), оповідання „Шістнадцять георгіївських кавалерів” – премією ім. Юрія Яновського (1991). За талановиті твори й патріотичну гуманістичну позицію митця удостоєно премій Олекси Гірника (2006), Дмитра Нитченка (2009).

Література:

Твори В. І. Захарченка

У магнієвому спаласі : щоденник / Василь Захарченко. – Черкаси : [Чабаненко Ю. А.], 2009. – 635 с.

На відстані зойку: оповід., щоденник / Василь Захарченко. – Черкаси : [Чабаненко Ю. А.], 2007. – 511 с.

Прибутні люди : романи, повість / Василь Захарченко. – К. : Грамота, 2007. – 656 с.

На камені рідного слова : публіцистика / Василь Захарченко. – Черкаси : Ю. А. Чабаненко, 2006. – 324 с.

„Пий воду з криниці твоєї...” : роман / Василь Захарченко. – К. : Укр. письменник, 2004. – 215 с.

Великі лови : роман, публіц. / Василь Захарченко. – К. : Молодь, 2002. – 319 с.

Довгі присмерки : роман / Василь Захарченко. – К. : Акцент, 2002. – 543 с.

Клекіт старого лелеки : романи, оповід. / Василь Захарченко. – К. : Рад. письменник, 1989. – 395 с.

Про В. І. Захарченка

Захарченко, В. І. Про себе і про час // Захарченко В. І. Великі лови : роман, публіц. – К., 2002. – С. 241 – 246.

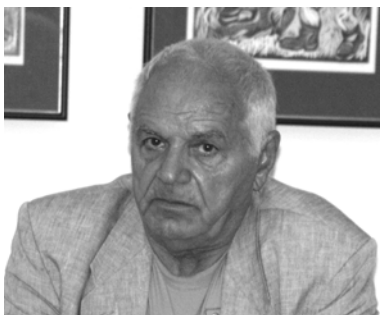
Захарченко, В. Автобіографія / Василь Захарченко // Поліщук В. Василь Захарченко. – Черкаси, 1997. – С. 50 – 55.

Поліщук, В. Т. Василь Захарченко : штрихи до творч. портр. / Володимир Поліщук. – Черкаси : Сіач, 1997. – 55 с.

Поліщук, В. Т. Позиція й опозиційність митця : Василь Захарченко // Поліщук В. Т. Під прапором неба. – Черкаси, 2000. – С. 15 – 22.

Месевря, О. У „магнієвому спаласі” творчості В. І. Захарченка / О. Месевря // Письменники-шістдесятники з Черкащини. – Черкаси, 2006. – С. 51 – 55.

Слабошпицький, М. „Пий воду з криниці твоєї...” / Михайло Слабошпицький // Захарченко В. Крізь срібний іній : романи, оповід. – Черкаси, 2005. – С. 5 – 16.

**Іллєнко
Юрій Герасимович**

**(09.05.1936, м. Черкаси –
15.06.2010, с. Прохорівка
Канівського району)**

Кінорежисер, кінооператор, художник. Народний артист України (1987). Академік Академії мистецтв України (1997). Його ім'я занесено до списків ЮНЕСКО „100 найкращих режисерів світу”. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, „Знак Пошани”, „Медаллю Миру” та Почесною відзнакою Президента України (1996).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1991 року разом з С. Й. Параджановим, Л. В. Кадочниковою, Г. В. Якутовичем за художній фільм „Тіні забутих предків” Київської кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка.

Закінчив Всесоюзний державний інститут кінематографії (1960, у Б. Волчика). З 1963 року – на Київській кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка (оператор, режисер, сценарист, актор). З 1969 року – у Київському інституті театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого. В 1991 – 1992 роках – голова Державного фонду української кінематографії при Кабінеті Міністрів України.

Оператор художніх кінофільмів: „Ранок улюбленого міста” (1959), „Прощайте, голуби” (1960), „Тіні забутих предків” [1965, призи міжнародного кінофестивалю в Мар-дель-Плата (Аргентина), в Солоніках (Греція), Римі (Італія), Всесоюзного кінофестивалю в Києві, приз Британської кіноакадемії]. Режисер художніх кінофільмів „Криниця для спраглих” (1965), „Вечір напередодні Івана Купала” (1969), „Білий птах з чорною відзнакою” (1971, співавтор сценарію з І. Миколайчуком; золота медаль VII Міжнародного кінофестивалю, Москва), „Наперекір усьому” (1972), „Мрії та жити” (1973), „Свято печеної картоплі” (1976), „Лісова пісня. Мавка” (1981; спеціальний приз за послідовні пошуки зображальних засобів кіно, 1981, Вільнюс), „Легенда про княгиню Ольгу” (1982), „Лебедине

озеро. Зона” (1990, співавтор сценарію), „Молитва за гетьмана Мазепу” (також сценарист, оператор, актор, 2001).

Автор роману-сценарію „Агасфер. Хроніка другого пришестья Христа” (1994), понад 20 сценаріїв і лібрето балетів, за якими створено 12 фільмів і 2 балети.

Проводилися персональні виставки живопису в Києві (1968) та Відні (1992).

Автор наукової монографії „Парадигма кіно” (1999).

Література:

Праці Ю. Іллєнка

Парадигма кіно / Юрій Іллєнко. – К. : Абрис, 1999. – 416 с.

Місце пророка вакантне : (проблеми української культури) : лекція / Юрій Іллєнко // Слово Просвіти. – 2005. – 10 – 16 листоп. (№ 45). – С. 10.

„Наша головна мета – відроджувати українця в Україні” / Юрій Іллєнко // Універсум. – 2004. – № 3/6. – С. 35 – 45.

„Я пробував знімати, як усі. Дурня якась виходить...” : бесіда з реж. Юрієм Герасимовичем Іллєнком / записала Вікторія Мальована // Прес-Центр. – 2006. – 28 черв. – С. 24.

Про Ю. Іллєнка

Головко, В. В. Іллєнко Юрій Герасимович / В. В. Головко // Енциклопедія історії України : у 10 т. – К., 2005. – Т. 3. – С. 445.

Іллєнко Юрій Герасимович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 211 – 212.

Брюховецька, Л. Юрій Іллєнко як теоретик кіно : узагальнення, парадокси й передбачення / Лариса Брюховецька // Наук. світ. – 2010. – № 10. – С. 11 – 15.

Брюховецька, Л. Режисура Юрія Іллєнка / Лариса Брюховецька // Кіно – Театр. – 2006. – № 2. – С. 49 – 55.

Брюховецька, Л. Операторське мистецтво Юрія Іллєнка / Л. Брюховецька // Київ. – 2006. – № 10. – С. 184 – 192.

Те саме // Кіно – Театр. – 2006. – № 1. – С. 49 – 53.

Жук, О. Остання доповідна Юрія Ілленка / Ольга Жук // Україна молода. – 2010. – 16 черв. – С. 13.

Константинова, К. Юрій Ілленко : мріяв і жив / Катерина Константинова // Дзеркало тижня. – 2010. – 19 – 25 черв. (№ 23). – С. 12.

**Кириченко
Раїса Опанасівна**

**(14.10.1944, с. Корещина
Глобинського району
Полтавської області –
09.02.2005, м. Київ)**

Концертна співачка (мецо-сопрано), народна артистка України (1979). Герой України (із врученням ордена Держави; 2003), повний кавалер ордена княгині Ольги (1998, 1999, 2001). Лауреат премії ім. Д. Луценка „Осіньне золото”.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1986 року за концертно-виконавську діяльність 1983 – 1985 років.

Навчалася на диригентсько-хоровому факультеті Харківського інституту мистецтв. В 1962 – 1968 роках – солістка Полтавської, Житомирської та Херсонської філармоній, в 1968 – 1983 роках – Черкаського народного хору, в 1983 – 1985 роках Черкаської, від 1985 року – Полтавської філармоній.

Чарівний голос неповторного тембру і яскравого національного колориту та задушевність виконання принесли їй все-народну любов. Величезний репертуар складався з українських народних пісень і творів сучасних композиторів, серед яких „Ой гарна я, гарна”, „На камені стою”, „Ой там, на товчку, на базарі”, „Два кольори”, „Мамина вишня”, „Хата моя, біла хата”, „Я козачка твоя”.

Література:

Я козачка твоя, Україно : сповідь перед тими, кого люблю і для кого співаю / Раїса Кириченко; літ. запис, упорядкув. А. Михайленко. – Полтава, 2003.

Про Р. Кириченко

Герасимова, Г. П. Кириченко Раїса Опанасівна / Г. П. Герасимова // Енциклопедія історії України : у 10 т. – К., 2007. – Т. 4. – С. 301 – 302.

Твою пісню чудову, Черкащино, вона людям у серці не-сла... [Електронний ресурс] / Ю. С. Бардадим. – Шевченкове : [б. в.], 2009 – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).

Лабінський, М. Народна співачка Раїса Кириченко / Микола Лабінський // Пам'ять століть. – 2008. – № 3. – С. 195.

Токарєв, Ю. Берегиня народного співу / Ю. Токарєв // Музика. – 2004. – № 4/5. – С. 24 – 25.

Косиченко, Л. Незабутня Чураївна / Л. Косиченко // Уряд. кур'єр. – 2005. – 21 жовт. – С. 9.

Безуглий, В. „Співатиму до останку!” – обіцяла Раїса Кириченко / В. Безуглий // Нова Доба. – 2005. – 15 лют. – С. 15.

**Кондратський
Леонід Степанович**

**(13.05.1935, м. Кременчук
Полтавської області)**

Архітектор. Лауреат Державної премії ДСРСР (1989).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1987 року разом з М. Я. Собчуком, С. М. Фурсенком (архітекторами), О. П. Стеценко (інженером-конструктором), О. М. Дубовим (науковим консультантом) за обласний краєзнавчий музей у м. Черкасах.

Закінчив Київський інженерно-будівельний інститут (у О. Пація, 1963). Споруди в Черкасах: ресторан „Славутич” (1969), Палац культури „Дружба народів” (1980), краєзнавчий музей (1986); в Черкаській області: центр с. Матусова Шполянського району (1973), пам’ятник загиблим у Великій Вітчизняній війні у м. Жашкові (1975), пам’ятник Максиму Залізнику в с. Медведівці Чигиринського району (1993); проект музею народно-декоративного мистецтва в м. Каневі (1995 – 1996), всі – у співавторстві.

Література:

Кондратський Леонід Степанович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 254.

Черкаський обласний краєзнавчий музей / [Черкас. обл. краєзн. музей; матеріали підгот. А. А. Кушнір, Т. І. Кайдалова, В. А. Мухова та ін.]. – [Черкаси : Бізнес–стиль, 2008?]. – 79 с. : фотогр.

Ренькас, О. Неначе писанка село : [архіт. комплекс с. Матусова Шполян. р-ну] / О. Ренькас, В. Онойко // Черкас. правда. – 1990. – 1 січ.

**Корнійчук
Олександр Євдокимович**

**(25.05.1905, м. Христинівка –
14.05.1972, м. Київ)**

Письменник-драматург, публіцист, державний і громадський діяч доби СРСР. Академік АН УРСР (1939), академік АН СРСР (1943). Герой Соціалістичної Праці (1967).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1971 року разом з Д. О. Алексідзе (режисером-постановником), Ю. С. Ткаченко, Є. П. Пономаренком, П. В. Куманченко, М. О. Задніпровським, В. М. Дальським

(виконавцями головних ролей) за виставу „Пам’ять серця” в Київському українському драматичному театрі ім. І. Франка.

Закінчив Київський інститут народної освіти (1929). Учасник Великої Вітчизняної війни. Від 1943 року – заступник наркома закордонних справ СРСР та нарком закордонних справ УРСР. Від 1949 року – член ЦК КПУ і з 1952 – член ЦК КПРС. У 1953 – 1954 роках – перший заступник голови Ради Міністрів УРСР. Член Всесвітньої Ради Миру (1956) та її президії.

Літературну діяльність розпочав 1925 року. Вона припала на період утвердження культу особи Сталіна й командно-адміністративного стилю керівництва державою. Це істотно позначилося на ідейному змісті його творів. Прагнення Корнійчука служити своєю літературою і громадською діяльністю інтересам народу співіснувало із замовчуванням найтрагічніших сторін життя. Внесок у літературу його полягає в тому, що він звернувся до нових тем і колізій, активно розробляв такі жанрові різновиди, як проблемна драма, комедія з позитивними героями. Написана у новому для української літератури жанрі оптимістичної трагедії п’єси „Загибель ескадри” (1934) принесла автору широке визнання. Великий успіх мала п’єса „Платон Кречет” (1934), яка разом з народною драмою „Богдан Хмельницький” (1938) була удостоєна Державної премії СРСР, 1941 р. Помітне місце в доробку Корнійчука зайняли п’єси „Правда” (1937), „Фронт” (1942) – удостоєні Державної премії СРСР, 1943 р. Великою популярністю користувалися комедії і драми „В степах України” (1941) – Державна премія СРСР, 1942 р.; „Калиновий гай” (1950) – Державна премія СРСР, 1951 р.; „Макар Діброва” (1948) – Державна премія СРСР, 1949 р. П’єса „Пам’ять серця” – це спроба соціально-психологічного аналізу духовного світу покоління людей повоєнної доби.

Ім’я О. Є. Корнійчука носить Христинівська загальноосвітня школа № 1, в якій свого часу навчався драматург, парк і площа в центрі міста, де встановлено погруддя письменника.

Література:

Твори О. Корнійчука

Зібрання творів : у 5 т. / Олександр Корнійчук. – К. : Наук. думка, 1986 – 1988. – Т. 1 – 5.

Драматичні твори / Олександр Корнійчук. – К. : Наук. думка, 1990. – 604 с.

Богдан Хмельницький : п'єса на 5 дій / Олександр Корнійчук. – К. : Рад. письменник, 1979. – 125 с.

Пам'ять серця : драма на 2 дії / Олександр Корнійчук. – К. : Дніпро, 1971. – 70 с.

Про О. Корнійчука

Корнійчук Олександр Євдокимович // Провідники духовності в Україні : довідник / за ред. І. Ф. Кураса. – К., 2003. – С. 249 – 250.

Шепель, Л. Ф. Корнійчук Олександр Євдокимович / Л. Ф. Шепель // Енциклопедія історії України : у 10 т. – К., 2008. – Т. 5. – С. 163 – 164.

Корнійчук Олександр Євдокимович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 257 – 259.

Вакуленко, Д. Т. Олександр Корнійчук : життя і творчість / Д. Т. Вакуленко. – К. : Дніпро, 1985. – 168 с.

Хархун, В. Концепти тоталітарної онтології (на матеріалі драматургії Олександра Корнійчука) / Валентина Хархун // Слово і час. – 2007. – № 12. – С. 48 – 59.

Скорина, Л. Олександр Корнійчук : кітчмейкер у добу сталінського тоталітаризму : інтерпретація драми „Богдан Хмельницький” / Людмила Скорина // Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. Філологічні науки. – Черкаси, 2009. – Вип. 168. – С. 98 – 107. – Бібліогр. : с. 107 – 108.

Свербілова, Т. П'єси Олександра Корнійчука 30-х рр. з погляду масової культури („Загибель ескадри”, „Платон Кречет” та „В степах України”) / Тетяна Свербілова // Слово і час. – 2007. – № 12. – С. 34 – 48.

Вергеліс, О. У времени в плену : (Александр Корнейчук, трава забвения) / Олег Вергеліс // Радуга. – 2010. – № 2. – С. 124 – 139.

Коломієць, Р. Титан міфотворення / Р. Коломієць // Культура і життя. – 1995. – 21 черв. – С. 4.

Бравада, О. Олександр Корнійчук : п'ять сталінських премій і ... помисли націоналіста / Олександр Бравада // Прес-Центр. – 2009. – 11 лют. – С. 26.

Криницький, В. Письменник, драматург, політичний діяч / В. Криницький // Трибуна хлібороба. – 2000. – 27 трав.

**Ле (Мойся)
Іван Леонтійович**

**(22.03.1895, с. Мойсинці,
тепер с. Придніпровське
Чернобаївського району –
09.10.1978, м. Київ)**

Письменник.

Республіканська премія імені Т. Г. Шевченка 1967 року за роман у трьох книгах „Хмельницький”.

Учасник першої світової війни. Виявив мужність, за що був нагороджений медалями і став повним кавалером Георгіївського Хреста. Після жовтневого перевороту опинився в лавах Червоної Армії, брав участь у громадянській війні.

У 1923 році закінчив робітфак Київського політехнічного інституту, навчався в цьому вузі. Водночас займався літературною діяльністю. В 1926 році І. Ле – редактор журналу „Червоний шлях”, в 1927 році – „Літературної газети”. У цьому ж році вийшла друком перша книжка письменника, де, поряд з оповіданнями, читач побачив повість „Юхим Кудря”, високо оцінену П. Тичиною. Позитивний відгук дістав і наступний твір письменника – „Роман міжгір'я” (1927 – 1933).

У роки Великої Вітчизняної війни І. Ле знову на фронті. Обороняв Київ, був контужений. У післявоєнний час письменник глибоко цікавився минулим свого народу, створив

широковідомі історичні романи „Наливайко” (1940), „Хмельницький” (кн.1, 1957). Всього Іван Ле видав понад 50 книжок та зібрання творів у 7 томах.

Твори письменника були орієнтовані на актуальну тематику і проблематику, проте в художньому осмисленні подій, змалювання внутрішнього світу героїв письменник відступає від правди життя: прикрашає дійсність, виявляє „соціалістичний” суб’єктивізм у трактуванні історичних подій.

Твори І. Ле перекладено кількома мовами світу. У м. Городищі Черкаської області, де у 1934 – 1978 роках він жив, діє музей-садиба письменника. У с. Придніпровському Чорнобаївського району встановлено його погруддя.

Література:

Твори І. Ле

Твори : в 7 т. / Іван Ле. – К. : Дніпро, 1982 – 1984. – Т. 1 – 7.
Хмельницький : іст. роман : у 3 кн. / Іван Ле. – К. : Дніпро, 1978. – Кн. 1 – 3.
Роман міжгір’я / Іван Ле. – К. : Наук. думка, 1986. – 670 с.

Про І. Ле

Ле Іван Леонтійович (Мойся) // Провідники духовності в Україні : довідник / за ред. І. Ф. Кураса. – К., 2003. – С. 261 – 262.

Ле Іван // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 291 – 292.

Про Івана Ле : спогади, етюди, листи. – К. : Рад. письменник, 1985. – 303 с. : ілюстр.

Поліщук, В. Отака от „Історія радості” : сторіччя Івана Ле / Володимир Поліщук // Місто. – 1995. – 31 берез. – С. 5.

Ляпкало, Л. Письменник із затопленого села / Л. Ляпкало // Прес-Центр. – 2010. – 24 берез. – С. 26.

Омелечко, Р. Життєва борозда / Р. Омелечко // Світлий шлях. – 2010. – 20 берез. – С. 3.

Тепла, Л. Музею Івана Ле – 25 років / Лариса Тепла // Вісн. Городищини. – 2008. – 5 квіт. – С. 3.

Левада (Косяк-Левада) Олександр Степанович

(26.11.1909, с. Кривчунка,
тепер Жашківського району –
16.12.1995, м. Київ)

Письменник, сценарист.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1971 року разом з Т. В. Левчуком, О. Д. Гаєм за кінофільм „Родина Коцюбинських” на Київській кіностудії ім. О. П. Довженка.

Навчався у Вінницькому педагогічному інституті. Вчителював, був військовим кореспондентом. Працював заступником міністра кінематографії УРСР (1951 – 1953), заступником міністра культури УРСР (1953 – 1955), першим заступником голови Держкіно УРСР (1966 – 1971). Відомий головним чином як драматург. Автор п’єс „Камо”, (1947), „Марія” (1952), „Фауст і смерть” (1960), „Бути чи не бути” (1963), „Гроза над Гаваями” (1963), „Здрастуй, Прип’ять” (1973), „Перстень з діамантом” (1977). П’єси відзначаються філософською спрямованістю, внутрішнім напруженим ритмом.

Написав кіноповісті, сценарії, за якими на Київській кіностудії поставлені фільми „Правда” (1957), „Українська рапсодія” (1960), „Берег надії” (1967), „Ескадра повертає на захід” (1966), „Фауст і смерть” (1960), „Родина Коцюбинських” (1970) та інші. Автор поеми „Микола Чернишевський” (1939), збірок віршів „Поезія” (1941), „Березень – жовтень” (1975). Автор повістей і романів „Повість про ранній ранок” (1979), „Ріки невинна течія” (1983), „Два кольори” (1989).

Література:

Твори О. Левади

Твори : в 4 т. / Олександр Левада ; вступ. ст. І. М. Давидової. – К. : Дніпро, 1979 – 1980. – Т. 1 – 4.

Два кольори : роман / Олександр Левада. – К. : Дніпро, 1990. – 170 с.

Повість про ранній ранок : повісті / Олександр Левада. – К. : Молодь, 1984. – 280 с.

Родина Коцюбинських ; Камо ; Берег надії : зб. п'єс / Олександр Левада ; вступ. ст. Д. Т. Вакуленко. – К. : Мистецтво, 1987. – 259 с.

Фауст і смерть : трагедія / Олександр Левада. – К. : Дніпро, 1989. – 115 с.

Про О. Леваду

Левада (повне прізвище – Косяк-Левада) Олександр Степанович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 292 – 294.

Давидова, І. М. Позиція митця : Олександр Левада і його твори / І. М. Давидова. – К. : Мистецтво, 1979. – 150 с.

Збанацький, Ю. Два кольори : Олександрові Леваді – 80 / Ю. Збанацький // Літ. Україна. – 1989. – 30 листоп. – С. 7.

Власюк, П. Нашому землякові Олександрові Степановичу Леваді – 80 / П. Власюк // Світло комунізму. – 1989. – 25 листоп.

**Наєнко
Михайло Кузьмович**

**(21.11.1938, с. Гуляйполе
Катеринопільського району)**

Літературознавець, критик, доктор філологічних наук з 1988 року, професор з 1991 року. Лауреат міжнародної української премії ім. Григорія Сковороди за книгу „Наука і кон'юктура” (1994).

Державна премія України імені Тараса Шевченка 1996 року разом з В. Г. Дончиком, Г. М. Штонем, А. Є. Кравченком, В. П. Моренцем, Ю. І. Ковалівим, В. О. Мельником, В. П. Аге-

вою за навчальний посібник „Історія української літератури ХХ століття” у 2-х книгах.

Закінчив Київський університет (1966). З 1966 року викладав у Київському музичному училищі ім. Р. Глієра; працював у журналі „Знання та праця” (1970 – 1974), „Українська мова і література в школі” (1974 – 1979). З 1979 року – в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. З 1989 року – завідувач кафедри теорії літератури і компаративістики Київського університету; з 1992 року – декан філологічного факультету цього університету.

Вивчає питання історії і теорії літератури, зокрема, жанрово-стильові особливості творчості О. Довженка, Ю. Яновського, О. Гончара та інших. Автор монографічних досліджень: „Жовтневі крила новелістики” (1980), „Краса вірності. У творчому світлі Олеся Гончара” (1981), „П'ятиліття українського роману” (1985), „Романтичний епос” (1988), „Григорій Косинка” (1989), „Одержимість” (1990), „Наука і кон'юктура” (1993), „Українське літературознавство” (1997), „Спогад про красу вірності” (1998). Співавтор підручників для шкіл та вищих навчальних закладів: „Українська література” (1976, 2-е вид. 1980), „Українська радянська література” (1979), „Українська література ХХ століття” (1993), академічної „Історії української літератури” у 2-х книгах (1988). Підготував до видання і опублікував з передмовами „Історію української літератури” Д. Чижевського (1994), „Історію українського письменства” С. Єфремова (1995).

Література:

Праці М. Наєнка

Історія української літератури ХХ століття : у 2 кн. : навч. посіб. [для вузів] / за ред. В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1993 – 1995. – Кн. 1 – 2.

Історія українського літературознавства : підруч. для вузів / М. Наєнко. – К. : Академія, 2001. – 360 с.

Одержимість : критич. розвідки, портр., відгуки / М. Наєнко. – К. : Молодь, 1990. – 180 с.

Григорій Косинка : літ.-критич. нарис / М. Наєнко. – К. : Рад. письменник, 1989. – 170 с.

Романтичний епос : лірико-романт. стильова течія в укр. рад. прозі / М. Наєнко. – К. : Наук. думка, 1988. – 311 с.

П'ятиліття українського роману : літ.-критич. нарис / М. Наєнко. – К. : Рад. письменник, 1985. – 268 с.

Література Шевченкового кореня : вчора, сьогодні і завжди : [письменники-лауреати Шевченків. премії] / М. Наєнко // Літ. Україна. – 2001. – 6, 20 верес.

Про М. Наєнка

Наєнко Михайло Кузьмович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 373 – 374.

Наєнко Михайло Кузьмович : до 60-річчя від дня народж. : бібліогр. покажч. – К., 1998.

Михайло Наєнко : автопортрет // Слово і час. – 1998. – № 12. – С. 60 – 64.

Наєнко, М. „А мені ж іще тільки шістдесят...” : [розмова з літ. критиком] / вела О. Логвиненко // Літ. Україна. – 1998. – 26 листоп. – С. 8.

Бурій, В. Михайлові Наєнку – 65 / В. Бурій // Місто робітниче. – 2003. – 5 груд. – С. 4.

**Найден
Олександр Семенович
(18.07.1937, м. Черкаси)**

Мистецтвознавець, художник, літератор.
Національна премія України імені Тараса Шевченка 2010 року разом з М. Бабак (автором проекту) за монографію „Народна ікона Середньої Наддніпрянщини XVIII – XX ст. у контексті селянського культурного простору”.

Народився в сім'ї журналіста, відомого на Черкащині краєзнавця, автора нарисів „Черкаси” (1958) С. П. Найдена. Брат художника Євгена Найдена.

Закінчив Черкаський державний педагогічний інститут. Працював у редакції газети „Молодь Черкащини”, у м. Києві – на Українському телебаченні, у Дирекції художніх виставок. Зараз – провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, доктор мистецтвознавства. Автор шести монографій, серед яких „Орнамент українського народного розпису” (1989), „Українська народна іграшка” (1999), „Українська народна лялька” (2007). Автор чотирьох поетичних збірок. Самобутній художник, персональні виставки якого неодноразово проходили в Києві і за кордоном. О. Найден – організатор виставок народних майстрів та самодіяльних художників Черкащини: І. Лисенка, сестер Гоменюк, майстрів народної ляльки.

Література:

Праці О. Найдена

Народна ікона Середньої Наддніпрянщини в контексті селянського культурного простору : [монографія / авт. проекту М. Бабак; авт. тексту О. Найден ; Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Нац. акад. наук України та ін.]. – К. : Книга, 2009. – 544 с. : ілюстр.

Народна картина „Ангел стереже дітей” : розвідки щодо походження, семантики та образних факторів // Олександр Найден. – К. : Стилос, 2008. – 111 с. : ілюстр.

Образ воїна в українському фольклорі : семантичні та образні аспекти / Олександр Найден. – К. : Стилос, 2005. – 260 с. : ілюстр., [16] арк. кольор. ілюстр.

Українська народна картина. Фольклорний та етноісторичний аспекти походження і функцій образів : дис. ... д-ра мистецтвознавства : 17.00.01 / Найден Олександр Семенович. – К., 1997. – 54 с. : ілюстр.

Орнамент українського народного розпису : витоки, традиції, еволюція / О. С. Найден. – К. : Наук. думка, 1989. – 130 с. : ілюстр.

Образный язык народного искусства. Традиция, коллективное и индивидуальное : (на материале украинской настенной росписи первой трети XX века) : дис. ... канд. искусствоведения : 17.00.04 / Найден Александр Семенович. – К., 1984. – 205 с.

Українське народне мистецтво XX ст. / Олександр Найден // Нар. мистецтво. – 2002. – № 1/2. – С. 12 – 13.

Народна іграшка : традиції, образні особливості / Олександр Найден // Нар. мистецтво. – 1997. – № 1. – С. 42 – 45.

Пролетающие птицы : стихи / А. С. Найден. – К. : Молодь, 1969. – 46 с.

**Нарбут
Данило Георгійович**

**(22.01.1916, Санкт-Петербург –
02.03.1998, м. Черкаси)**

Театральний художник, живописець, народний художник України з 1994 року.

Державна премія України імені Тараса Шевченка 1996 року за серію портретів „Гетьмани України” та картини „Вибори кошового”, „Страшний суд”, „Покрова Богородиці”.

Син відомого художника-графіка Г. І. Нарбута. З 14 років працював у декоративній майстерні Київського театру опери та балету, де навчався під керівництвом О. Хвостенка-Хвостова, С. Евенбаха, В. Ленерта. Закінчив Всесоюзні курси театральних художників. Був репресований. Учасник Великої Вітчизняної війни. У повоєнні роки оформляв спектаклі у театрах України. З 1965 по 1980 рік був головним художником Черкаського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. Оформив більше 250 вистав світової і вітчизняної драматургії, з них п'яту частину – на сцені Черкаського театру. Серед них: „У неділю рано зілля копала” (О. Кобилянська, В. Василько), „Маруся Богуславка” М. Старицького, „Сорочинський

ярмарок” за М. Гоголем, „Голубі олені” О. Коломійця, „Енеїда” І. Котляревського.

Живописні полотна із серії „Гетьмани України” (1992 – 1995), „Вибори кошового” (1993), „Страшний суд” (1994), „Покрова Богородиці” (1995) відзначаються самобутнім гумором, знанням української фольклористики та народного мистецтва, багатою композиційною побудовою. Остання серія митця „Квіти України” виглядає своєрідним заповітом. Все, що український народ на генетичному рівні утримував, – міфи, звичаєвість, обрядовість, вірування, одухотворення своє і світу докола знайшло образне втілення в серії майстра.

Література:

Данило Нарбут [Образотворчий матеріал] : [альбом / редкол. : Є. А. Левицька та ін. ; вступ. ст. О. Федорука]. – [Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2008]. – 303 с. : ілюстр.

Данило Нарбут [Образотворчий матеріал] : [альбом] / вступ. ст. Г. Міщенко. – К. : Образотв. мистец., 1999. – 48 с.

* * *

Негода, М. Данило Нарбут : нарис про життя і творчість художника / Микола Негода. – Черкаси : Сіяч, 1996. – 44 с. : ілюстр.

Клименко, Н. М. Нарбутівські романи у барвах / Н. М. Клименко // Записки Осередку Наукового Товариства ім. Шевченка у Черкасах. – Черкаси, 2002. – Т. 1. – С. 159 – 163.

Гайдабур, В. Сценографічні маски Данила Нарбута / В. Гайдабур // Укр. театр. – 2000. – № 5/6. – С. 26 – 28.

Белень, А. Живописний світ Данила Нарбута / Андрій Белень // Пед. вісн. – 1996. – № 3. – С. 59 – 64.

Міщенко, Г. Заповіт майстра / Г. Міщенко // Літ. Україна. – 2000. – 17 лют. – С. 6.

Народний художник України Данило Нарбут : біобібліогр. покажч. / ОУНБ імені Тараса Шевченка ; [уклад. Л. К. Дрижирук ; авт. вступ. ст. Н. М. Клименко]. – Черкаси : [Ксеркс ОУНБ імені Тараса Шевченка], 2006. – 16 с.

**Недяк
Володимир Володимирович
(1955, с. Вереміївка
Чорнобаївського району)**

Мистецтвознавець, художник, майстер художньої фотографії, історик, музейник, археолог, етнограф, видавець.

Національна премія України імені Тараса Шевченка 2006 року за ілюстровану історію українського козацтва „Україна – козацька держава”.

Закінчив факультет журналістики Київського державного університету ім. Т. Шевченка (1984), факультет історії і теорії мистецтва Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури (Ю. О. Белічко, 2002), факультет режисури телебачення Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого (С. М. Одинець, 2009).

Живе і працює в м. Києві. У 1988 році заснував видавництво „Емма”, в якому видав книги: фотоальбом-монографію А. Терещенко „Український голос, що розмовляв з усім світом” (2002), каталог виставки „Гетьман Мазепа – погляд крізь століття” (2003), монографію О. Федорука „Андрій Чебикін – крила щедрої душі” (2005). Власник кількох арт-галерей.

У 2004 розпочав будівництво музею-заповідника „Козацькі землі України” біля рідного села Вереміївки Чорнобаївського району.

У січні 2005 року опублікував працю „Україна – козацька держава”, де він є автором-упорядником, художником-ілюстратором, фотографом. Це унікальне видання містить історичні, культурологічні, мистецькі есе провідних фахівців і 5175 фотосвітлині з оригіналів документів, мап, стародруків, рукописів, клейнодів, зброї та одягу, творів мистецтва,

пам’яток архітектури та інших козацьких старожитностей. Фоліант нагадує унікальні давньоцерковні раритетні видання, у яких тиснений оклад, обсяг матеріалу, вишукані шрифти й орнаменти, ілюстрації і документи викликають щире захоплення.

Підготовка видання тривала майже шість років. Володимир Недяк здійснив титанічну роботу, яка, за висловом фахівців, сьогодні непосильна колективам цілих інститутів.

Література:

Україна – козацька держава : ілюстр. історія укр. козацтва у 5175 фотосвітлинах (кер. проекту, авт.-упоряд., худож., фотограф, ілюстр. В. Недяк ; [наук. ред. Щербак В. О., Федорук О. С.]. – К. : Емма, 2004. – 1215 с. : ілюстр., портр., карти.

* * *

Белічко, Ю. Високий дух соборності : [про кн. В. Недяка „Україна – козацька держава”] / Юрій Белічко // Літ. Україна. – 2005. – 10 листоп. – С. 4.

Махінчук, М. Козацька слава і печаль : [про кн. „Україна – козацька держава”] / Микола Махінчук // Уряд. кур’єр. – 2005. – 8 груд. – С. 16.

Титаренко, Л. Хутір для Тараса Бульби: [іст.-етногр. музей-заповідник „Козацькі землі України” біля с. Вереміївки Чорнобаїв. р-ну : за матеріалами бесіди із засн. музею В. Недяком] / Лідія Титаренко // Голос України. – 2008. – 26 берез. – С. 13.

Хутір для Тараса Бульби : козац. хутір на Чорнобаївщині стане окрасою України : [створення музей. комплексу поблизу с. Вереміївки : за матеріалами розповіді наук. кер. проекту В. Недяка] / підгот. В. Безуглий // Нова Доба. – 2008. – 19 лют. – С. 4 – 5.

**Петриненко
Діана Гнатівна**

**(08.02.1930, с. Білоусівка,
тепер Драбівського району)**

Співачка (лірико-колоратурне сопрано), народна артистка СРСР (1975), кавалер ордена княгині Ольги (2005). Лауреат VII Всесвітнього фестивалю молоді та студентів у Відні (1959, друга премія).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1972 року за концертні програми 1969 – 1971 років.

Закінчила Київську консерваторію (1955, клас М. Єгоричевої), з 1985 року – її професор. В 1962 – 1985 роках – солістка Київської філармонії. В репертуарі – твори українських (Лисенка, Січинського, Стеценка, Степового), російських (Глінки, Римського-Корсакова, Рахманінова) та зарубіжних (Мозарта, Гайдна, Бетховена, Верді) композиторів, українські та російські народні пісні. Записала на грамплатівки українські народні пісні: „Глибока криниця”, „Ой лугом іду, голосок веду”, „Чотири воли пасу”, „Ой піду я до млина” та інші; романи: „Садок вишневий коло хати” Лисенка, „На тополі високою”, „Утоптала стежку” Заремби, арії з опер українських композиторів.

Література:

Петриненко Діана Гнатівна // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 423.

Кучеренко, Л. Золотий голос Драбівщини. До портрета Діани Петриненко / Л. Кучеренко // Черкаський край – земля Богдана і Тараса. – К., 2002. – С. 644 – 646.

Мельник, О. „На дверях дому – перстень пісні” / О. Мельник // Соц. культура. – 1990. – № 3. – С. 4 – 5.

Шевченко, М. Поклик вожака / М. Шевченко // Дніпро. – 1987. – № 3. – С. 124 – 132.

Білаш, О. Глибока криниця / О. Білаш // Україна. – 1980. – № 6. – С. 8.

Бокий, І. „Мій солов’їний голосочок” / І. Бокий // Сіл. вісті. – 1990. – 13 лют.

Юхимович, В. Посестра Оксани й Соломії / В. Юхимович // Літ. Україна. – 1980. – 8 лют.

Клок, Г. Зустріч на землі дитинства / Галина Клок // Нова Доба. – 2007. – Листоп. (№ 11). – Дод. : Лівий берег, с. 2.

Пономаренко, М. Народ з любов’ю називає її українським соловейком / Михайло Пономаренко // Нова Доба. – 2000. – 8 лют. – С. 6.

**Римаренко
Юрій Іванович**

(09.05.1929, м. Черкаси)

Публіцист, історик і філософ, кандидат історичних наук (1968), доктор філософських наук (1973), професор (1982), академік української академії політичних наук (1993), академік Міжнародної академії інформатики (1996).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1985 року за книгу документально-публіцистичних нарисів і статей „З ким і проти кого”.

Закінчив юридичний факультет Київського університету (1952), його аспірант (1963 – 1966). В 1966 – 1977 роках – старший науковий працівник Інституту філософії АН України та Інституту історії АН України. В 1977 – 1992 роках – професор з наукової роботи Київської вищої школи МВС СРСР.

Автор наукових праць у галузі етнофілософії, теорії національно-демократичного будівництва, прав людини та нації, національної філософії (32 монографії), зокрема, „Етнонаціональний розвій України”, „Національне буття в контексті державотворення” (обидві – 1996), „Державна етнонаціональна політика України”, „Людина, нація, держава”, „Основи етнодержавоз-

навства” (у співавт.), „Українське державотворення : невинувачений потенціал” (у співавт.; всі – 1997) та інших. Відповідальний редактор, керівник авторських колективів, співавтор книг: „Абетка етнополітолога” (в 2 т.), „Мала енциклопедія етнодержавництва” (обидві – 1996), „Етнополітологія. Енциклопедичний словник”, „Етнополітологія в іменах”, „Етнонаціональний вимір України”, „Енциклопедія регіоналізму”, „Націоналізм у відповідях”, „Україна: етнос, нація, держава”, „Національно-державницька думка у персоналіях” (всі – 1997).

Література:

З ким і проти кого : докум.-публіц. нариси й ст. – К. : Дніпро, 1983. – 347 с.

Римаренко Юрій Іванович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 452 – 453.

**Романицький
Борис Васильович**

**(31.03.1891, смт Чернобай –
24.08.1988, м. Львів)**

Актор, режисер і театральний діяч, народний артист СРСР (1944).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1974 року за виконання ролі Граса в п'єсі „Маклена Граса” М. Куліша у Львівському українському драматичному театрі ім. М. Заньковецької та за видатний вклад у розвиток українського театрального мистецтва.

Народився в культурній освіченій сім'ї священика. Перші кроки по шляху до мистецтва зробив у рідних краях – грав у домашньому театрі, організував аматорський драматичний гурток.

Акторську діяльність почав у 1913 році у трупі П. Саксаганського. Після закінчення Музично-драматичної школи ім. М. Лисенка (1915) грав у „Товаристві українських артистів під орудою І. О. Мар'яненка за участю М. К. Заньковецької і П. К. Саксаганського”. В 1922 році став одним із засновників і художнім керівником (1922 – 1948) Театру ім. М. Заньковецької (з 1944 року – Львівський український драматичний театр ім. М. Заньковецької). Актор цього театру до 1988 року. Серед кращих ролей – Микола Задорожний („Украдене щастя” І. Франка), Сава Чалий („Сава Чалий” І. Карпенка-Карого), Цвіркун („Чорноморці” М. Старицького), Гайдай, Часник („Загибель ескадри”, „В степах України” О. Корнійчука), Стефан Граса („Маклена Граса” М. Куліша), Храпов („Васса Железнова” М. Горького), Карл Моор („Розбійники” Шіллера), Урієль Акоста (однойменна п'єса Гуцкова); вперше у 1926 році створив на українській сцені образ Отелло (однойменна трагедія У. Шекспіра). Кращі режисерські роботи: вистава „97” М. Куліша (1924), „Украдене щастя” І. Франка (1940), „Три сестри” А. Чехова (1946), „Все залишається людям” С. Альошина (1960), „Весілля Кречинського” О. Сухово-Кобиліна (1966).

У 1967 році, коли очолюваний Б. В. Романицьким театральний колектив Львівського українського драматичного театру гастролював у Черкасах, відбулася його зустріч з земляками-чорнобаївцями у районному будинку культури.

Література:

Український театр у минулому і тепер / Б. Романицький. – К. : Держполітвидав, 1950. – 61 с.

* * *

Завадка, Б. В. Борис Романицький / Б. В. Завадка. – К. : Мистецтво, 1978. – 144 с.

Міліца, В. Лицар театру / В. Міліца // Укр. театр. – 1981. – № 1. – С. 23 – 26.

Веселка, С. Друге відкриття вогню / С. Веселка // Укр. театр. – 1991. – № 3. – С. 27 – 29.

Пономаренко, М. Романицький у Чернобаї / Михайло Пономаренко // Світлий шлях. – 1988. – 17 верес.

**Симоненко
Василь Андрійович**
**(08.01.1935, с. Біївці
Лубенського району
Полтавської області –
14.12.1963, м. Черкаси)**

Поет, журналіст.

Державна премія України імені Тараса Шевченка 1995 року за збірки поезій та прози „Лебеді материнства”, „У твоєму імені живу”, „Народ мій завжди буде”.

Закінчив Київський університет (1957). Працював у „Черкаській правді” (1957 – 1959), „Молоді Черкащини” (1960 – 1963), власним кореспондентом „Робітничої газети”. Прижиттєва єдина збірка „Тиша і грім” (1962).

Написані з позицій морального максималізму твори Симоненка не могли бути надруковані навіть у період „хрущовської відлиги”. На період завершення навчання та переходу на журналістську роботу припадає спалах соціально-загостреної, публіцистично насиченої творчості поета, свідомого вибору традиційно-страдницького для української музи тернового шляху. Іронічно-саркастичний струмінь посилюється в другій, посмертній збірці поезій „Земне тяжіння” (1964). Після того поетові твори не видавалися протягом тривалого часу. Робилося все, аби притлумити резонанс його правдивого слова. А, проте, воно звучало – переписуване, читане на літературних вечорах, у студентських аудиторіях, у колах національно свідомої інтелігенції. „Ти знаєш, що ти – людина...”, „Де зараз ви, кати мого народу?..”, „Україні”, „Задивляюсь у твої зіниці...”, „Земле рідна! Мозок мій світліє...” – ці поезії ніби фрагменти однієї виболеної думки про долю народу, синівську відданість йому, готовність до самопожертви задля його визволення й розквіту. Як прозаїк В. Симоненко тільки починався, виявляючи хист реаліста. До збірки оповідань і новел „Вино з троянд” (1965) увійшли твори, написані у студентські роки.

На слова Симоненка написано чимало пісень, серед яких А. Пашкевича „Синові”, В. Морозова „Ти на землі людина”. П'єса С. Носаня „Остання мить” (1994, Черкаський український музично-драматичний театр) розповідає про життя поета. В с. Біївцях відкрито меморіальний музей В. Симоненка. У Черкасах в приміщенні газети „Черкаський край” (колишня „Черкаська правда”) відкрито літературно-меморіальний музей поета (1998). Його ім'я носить одна з вулиць Черкас, Черкаська обласна бібліотека для юнацтва. 1994 року засновано обласну літературно-публіцистичну премію (з 2001 року – літературну) імені Василя Симоненка. Премія вручається на літературно-мистецьких вечорах, присвячених В. Симоненку, які традиційно щороку проходять у Черкасах в день народження поета. На могилі В. Симоненка встановлено пам'ятник (1967, скульптор С. Грабовський, архітектор М. Кириленко). 2010 року в Черкасах відкрито пам'ятник поету (скульптор В. Димйон).

Література:

Твори В. Симоненка

Твори : у 2 т. / Василь Симоненко ; упоряд. Г. Білоус, О. Лищенко та ін. – Черкаси : Брама – Україна, 2004. – Т. 1 – 2.

На схрещених мечах : вибр. тв. / Василь Симоненко ; упоряд. В. Костюченко. – К. : Пульсари, 2004. – 384 с.

У твоєму імені живу : поезії, оповід., щоденникові записи, листи / Василь Симоненко ; упоряд. В. В. Яременко. – 3-є вид. – К. : Веселка, 2003. – 382 с.

Берег чекань / Василь Симоненко ; склад., комент., вступ. ст. І. Кошелівця. – 2-е вид., доп. – К. : Наук. думка, 2001. – 248 с.

Ти знаєш, що ти – людина : вірші, сонети, поеми, казки, байки / Василь Симоненко. – К. : Наук. думка, 2001. – 294 с.

Про В. Симоненка

Збірник праць Симоненківських читань : [матеріали Симоненк. читань, Черкаси], 8 січ. 2010 р. / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; [відп. ред. В. Т. Поліщук]. – Черкаси : [Вид. від. ЧНУ], 2010. – 180 с.

Дзюба, І. Василь Симоненко // Дзюба І. З криниці літ : в 3 т. – К., 2007. – Т. 3. – С. 517 – 533.

[Спогади про В. Симоненка його сучасників : М. Сома, О. Срібрянця, Д. Ястребової, І. Рябоштана, М. Сніжка, П. Жука, В. Оноїка, Г. Суховершка, С. Буряченка, Л. Шитової] // Холодний Яр : часопис. – Черкаси, 2009. – № 2. – С. 3 – 318.

Шитова, Л. П. Я воскрес, щоб із вами жити : філософія життя і творчості Василя Симоненка / Л. П. Шитова. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2006. – 112 с.

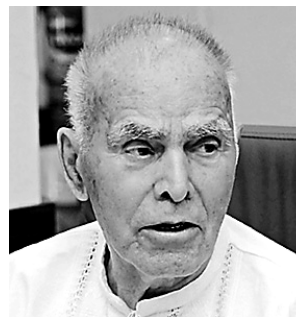
Пахаренко, В. І. Як він ішов... Духовний профіль Василя Симоненка на тлі його доби : літературозн. есей / В. І. Пахаренко. – Черкаси : Брама – Україна, 2004. – 52 с.

Лищенко, О. К. Від імені покоління : (про Василя Симоненка) / О. К. Лищенко. – К. : Акцент, 2004. – 176 с.

Сніжко, М. С. Оводи Василя Симоненка / М. С. Сніжко. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2004. – 171 с.

Ткаченко, А. О. Василь Симоненко : нарис життя і творчості / А. О. Ткаченко. – К. : Дніпро, 1990. – 312 с.

Осадчий, І. Ф. Три роки поруч [Образотворчий матеріал] : фотоальбом [про В. Симоненка] / І. Ф. Осадчий. – Черкаси : Сіяч, 1998. – 80 с.

Сікорський Михайло Іванович

(13.10.1923, м. Чигирин)

Історик, краєзнавець. Засновник Національного історико-етнографічного заповідника „Переяслав” (м. Переяслав-Хмельницький, Київська область). М. І. Сікорський – заслужений працівник культури України (1966), лауреат премії імені Д. І. Яворницького (1983). Нагороджений орденами Богдана Хмельницького III ступеня (1995), князя Ярослава Мудрого V ступеня (2001), 15-ма медалями. Герой України (2005).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1989 року за створення Переяслав-Хмельницького історико-культурного заповідника та багаторічну діяльність по збиранню і популяризації духовної спадщини українського народу.

Закінчив Київський університет (1951). З 1951 року – директор Переяслав-Хмельницького історичного музею (з 1999 року – державний історико-етнографічний заповідник „Переяслав”). За п’ятдесят років провінційний музей, завдяки подвижництву М. Сікорського та очолюваного ним колективу, перетворився в найбільший у державі центр вивчення, збереження і пропаганди пам’яток історії та культури українського народу. Сьогодні у 25 тематичних музеях заповідника зберігається близько 400 тисяч унікальних пам’яток Середнього Придніпров’я, 1400 ікон XVI – XVIII століть, 4 тисячі зразків українських рушників, 20 тисяч стародруків XV – XVII століть, 12 церковних споруд, 16 вітряків та інші історичні скарби нашого народу.

Автор 114 наукових праць і публікацій. Серед них : „Козинське поселення ранньої і середньої бронзи” (1954), „Переяслав-Хмельницький могильник черняхівської культури” (1956), „Соснівський могильник черняхівської культури” (1962), „Переяслав-Хмельницький” (1969), „На землі Переяславській” (1981), „На землі Київській” (1991), „Київщина” (1992), „Скарби народної мудрості” (1993).

Література:

Київщина : короткий путівник / М. І. Сікорський [та ін.]. – К. : Політвидав України, 1976. – 206 с. : ілюстр.

На землі Переяславській : нарис / М. І. Сікорський, Д. Т. Швидкий. – К. : Наук. думка, 1971. – 208 с. : ілюстр.

* * *

Махінчук, М. Г. Переяславський скарб Михайла Сікорського : худож.-докум. повість / М. Г. Махінчук. – К. : Криниця, 2005. – 302 с.

Сікорський Михайло Іванович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 490 – 491.

Сікорський Михайло Іванович // Фонд інтелектуальної співпраці „Україна – ХХІ століття”. – К., 2003. – С. 103.

Бушин, М. І. Сікорський Михайло Іванович // Бушин М. І. Черкаський край в особах, 1941 – 2001. Чигиринщина. – Черкаси, 2003. – С. 109 – 111.

Коцюк, В. Є. Не дивина дорогу віднайти // Коцюк В. Є. Дорога пам'яті : ст., бесіди, інтерв'ю. – К., 2000. – С. 5 – 12.

**Слабошпицький
Михайло Федотович**
(28.07.1946, с. Мар'янівка
Шполянського району)

Прозаїк, критик, літературознавець, публіцист. Лауреат десяти літературних премій, Серед них: премії імені Лесі України, Олени Пчілки, Олександра Білецького, Миколи Трублаїні, Василя Симоненка.

Національна премія України імені Тараса Шевченка 2005 року за роман „Поет із пекла (Тодось Осьмачка)”.

Закінчив факультет журналістики Київського університету (1971). Працював у пресі, був головним редактором газет і журналів. Обирався секретарем Київської організації Національної спілки письменників України, був головою секретаріату Української всесвітньої координаційної ради. Нині – виконавчий директор Ліги українських меценатів та директор і головний редактор видавництва „Ярославів Вал”.

М. Слабошпицький – справжній подвижник на ниві української культури, письменник, який переймається безліччю державницьких справ. Він автор біля двох десятків книг. Серед них роман „Марія Башкірцева”, який витримав уже п'ять видань, у тому числі й закордонних; „Українець, який відмовився бути бідним (Петро Яцик)”, „Поет із пекла (Тодось Осьмачка)”. Останній – присвячено поету, який за словами Є. Маланюка, був поетом на грані геніальності. Реальне життя його нагадує легенду. У книзі йдеться про Осьмачку – легенду й Осьмачку – реальність, які так важко розмежувати.

Література:

Твори М. Слабошпицького

Поет із пекла : романи / Михайло Слабошпицький ; передм. В. О. Базилевського ; післямова В. Н. Грабовського. – К. : Грамота, 2008. – 831 с.

Марія Башкірцева (Життя за гороскопом) : роман-есе / Михайло Слабошпицький ; передм. П. Загребельного. – Переробл. й допов. вид. – К. : Ярославів Вал, 2008. – 239 с. : ілюстр.

Літературні профілі : літ.-критич. нариси / Михайло Слабошпицький. – К. : Рад. письменник, 1984. – 310 с.

Веньямін літературної сім'ї : Олекса Влизько та інші / Михайло Слабошпицький. – [К.] : Ярославів Вал, 2008. – 287 с.

За гамбурзьким рахунком : читацькі маргіналиї та варіації на тему Павла Загребельного / Михайло Слабошпицький. – К. : Ярославів Вал, 2004. – 222 с.

Роман Іваничук : літ.-критич. нарис / Михайло Слабошпицький. – К. : Рад. письменник, 1989. – 204 с.

Українські меценати / Михайло Слабошпицький. – К. : Ярославів Вал, 2001. – 327 с.

Не загублена українська людина : 55 портретів з української діаспори / Михайло Слабошпицький. – К. : Ярославів Вал, 2004. – 478 с.

Українець, який відмовився бути бідним (Петро Яцик) / Михайло Слабошпицький. – 3-тє вид., допов. – К. : Ярославів Вал, 2005. – 270 с.

З голосу нашої Клію : події і люди української історії / Михайло Слабошпицький. – К. : Довіра, 1993. – 255 с.

Пейзаж для помаранчевої революції : хроніка-колаж / Михайло Слабошпицький. – К. : Ярославів Вал, 2005. – 260 с.

Чи далеко до Африки? : оповід. та казки / Михайло Слабошпицький. – К. : Ярославів Вал, 2003. – 159 с.

Про М. Слабошпицького

„Один з тих, хто впливає на час” : Михайло Слабошпицький : біобібліогр. нарис / упоряд. Н. Філахтова. – Черкаси : [б. в.], 2003. – 14 с.

Поліщук, В. Т. Подвижник із Мар'янівки // Поліщук В. Т. Про класиків, неокласиків і сучасників. – Черкаси, 2007. – С. 311 – 314.

Якубовська, М. Коли бунт одиниці врятує всіх... : (штрихи до літературного портрета Михайла Слабошпицького) / М. Якубовська // У дзеркалі слова. – Л., 2005. – С. 288 – 295.

Шевченко, А. Письменник, який відмовився бути тільки письменником // Шевченко А. Треба Вкраїни. – К., 2007. – С. 139 – 144.

Мацько, Л. Українець, що відмовився бути байдужим / Л. Мацько, В. Жадько // Освіта. – 2007. – 11 – 18 квіт. – (№ 17 / 18). – С. 10 – 11.

Спроба пояснити феномен : [статті] // Уряд. кур'єр. – 2006. – 28 лип. – С. 8 – 9.

**Сліпець
Степан Павлович**

**(25.02.1929, с. Михайлівка
Канівського району)**

Архітектор.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1981 року керівнику авторського колективу, разом з М. П. Лушкою, А. Ю. Чорнодідом (архітекторами, авторами проекту), І. Л. Петровою (інженером-конструктором) за Сумський театр драми і музичної комедії ім. М. С. Щепкіна.

Закінчив Київський інженерно-будівельний інститут (1954). Споруди: мисливська база Конотопського лісництва Сумської області (1962 – 1963), санаторій „Карпати” в смт Чинадієвому Закарпатської області (1963 – 1980), музично-драматичний театр у Сумах (1960 – 1979), музично-драматичний театр в Івано-Франківську (1967 – 1980).

С. П. Сліпець був автором проекту, керівником авторського колективу під час будівництва музично-драматичного театру в Сумах. Будинок став архітектурною домінантою одного із найзначніших комплексів міста.

Література:

Сліпець Степан Павлович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 496 – 497.

Килессо, С. К. Новый театр в Сумах / С. К. Килессо // Стр-во и архитектура. – 1981. – № 4. – С. 1 – 2 : ил.

Чорнодид, А. Е. Театр в Івано-Франковске / А. Е. Чорнодид // Стр-во и архитектура. – 1982. – № 2. – С. 16 – 17 : ил.

**Смирнова
Євдокія Давидівна**
(16.06.1924, с. Раківка
Нововодолазького району
Харківської області)

Біолог.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1979 року разом з В. Г. Гнєздиловим, Г. А. Урсатієм (архітекторами) за комплекс ландшафтного парку в м. Черкасах.

Закінчила біологічний факультет Черкаського педагогічного інституту (1967). Працювала інженером обласного управління зеленого будівництва. Багато об'єктів м. Черкас озеленювались за художніми ескізами Смирнової та безпосередньо під її керівництвом. Щорічно корегувала також ескізи квіткового оформлення міст Канева, Умані, Сміли, Золотоноші, узгоджувала і допомагала в підборі асортименту деревовущових і квіткових рослин, проєктованих забудов, розроблених працівниками черкаських проєктних організацій по благоустрою і озелененню міст області.

При будівництві ландшафтного парку в Черкасах дбала про підбір і завезення асортименту деревовущових рослин для формування галявин, водойм, окремих квіткових груп і плям. Організувала учнів шкіл області для заготівлі дикої флори в лісах, що росли в області з метою наближення ландшафту парку до натурального середовища.

Література:

Смирнова Євдокія Давидівна // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 498 – 499.

Жук, П. М. Смарагдове намисто Черкас : фотонарис / П. М. Жук, В. М. Холковський. – Д. : Промінь, 1986. – 24 с. ілюстр.

Нераденко, Т. М. Парк „Ювілейний” // Нераденко Т. М. Золота підкова Черкащини. – Черкаси, 2006. – С. 50 – 51.

Юхно, А. Парк 50-річчя Жовтня – рукотворне диво на Дніпровій кручі / Анастасія Юхно // Нова Доба. – 2007. – 11 жовт. – С. 4.

**Собчук
Микола Якович**
(22.05.1934, с. Сальниця
Хмільницького району
Вінницької області –
20.01.2001, м. Черкаси)

Архітектор. Лауреат Державної премії СРСР 1989 року за забудову центру с. Матусова.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1987 року разом з Л. С. Кондратським, С. М. Фурсенком (архітекторами), О. П. Стеценко (інженером-конструктором), О. М. Дубовим (науковим консультантом) за обласний краєзнавчий музей у м. Черкасах.

Закінчив архітектурний факультет Київського інженерно-будівельного інституту (1964). Працював у Черкасах у філії інституту „Діпроцивільпромбуд” (1964 – 1967), художньо-виробничому комбінаті художнього фонду України (1967 – 1997).

Споруди в Черкасах: музеї – „Кобзаря” Т. Г. Шевченка (1983), обласний краєзнавчий (1986); ресторан „Славутич”; в Черкаській області: центр с. Матусова Шполянського району (1973), музейний комплекс Тараса у с. Шевченкове, могила матері поета в цьому ж селі, палац культури в Городищі. Автор пам'ятника Т. Шевченку у форті Шевченка (Казахстан).

В пам'ять про М. Я. Собчука на будинку № 197 по бульвару Шевченка в Черкасах встановлено меморіальну дошку.

Література:

Собчук Микола Якович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 503 – 504.

Бас, В. Життя в архітектурі / Віталій Бас // Черкас. край. – 2002. – 23 січ. – С. 2.

Черкаський обласний краєзнавчий музей / [Черкас. обл. краєзн. музей ; матеріали підгот. А. А. Кушнір, Т. І. Кайдалова, В. А. Мухова та ін.] – [Черкаси : Бізнес-стиль, 2008?]. – 79 с. : фотогр.

Ренькас, О. Неначе писанка село : [архіт. комплекс с. Матусова Шполян. р-ну] / О. Ренькас, В. Онойко // Черкас. правда. – 1990. – 1 січ.

**Стеценко
Олександра Петрівна**

(26.04.1930, м. Черкаси)

Інженер-будівельник.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1987 року разом з Л. С. Кондратським, М. Я. Собчуком, С. М. Фурсенком (архітекторами), О. М. Дубовим (науковим консультантом) за обласний краєзнавчий музей у м. Черкасах.

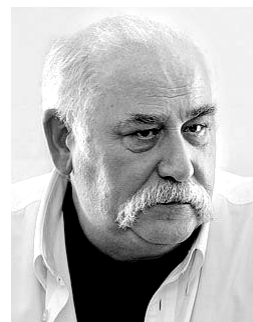
Закінчила Московський інженерно-будівельний інститут (1954). Під час будівництва Черкаського краєзнавчого музею – керівник майстерні Черкаської філії „Діпроцивільпроектбуду”. О. Стеценко вирішила каркас будівлі музею, розв’язала його в модернізованих конструкціях, з колонами, внутрішнім цегляним блоком урівноваження. Розробила заходи по стійкості будівлі на схилі колишнього яру. Пропозиції О. Стеценко дали можливість при будівництві забезпечити довільну організацію експозиційних залів, зменшити об’єм будівлі при тій же площі, скоротити витрати бетону та сталі, підвищити індустріалізацію будівництва і обсяги збірності.

При проектуванні домагалася прогресивних технічних вирішень низки індивідуальних об’єктів, серед яких автовокзал, будинок міськвиконкому та інші.

Література:

Стеценко Олександра Петрівна // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 521 – 522.

Черкаський обласний краєзнавчий музей / [Черкас. обл. краєзн. музей ; матеріали підгот. А. А. Кушнір, Т. І. Кайдалова, В. А. Мухова та ін.] – [Черкаси : Бізнес-стиль, 2008?]. – 79 с. : фотогр.

**Стригун
Федір Миколайович**

**(01.11.1939, с. Томашівка
Уманського району)**

Актор, режисер. Народний артист УРСР (1979), нагороджений орденом Ярослава Мудрого V ступеня. Йому присвячено документальний фільм „Федір Стригун. Абриси долі”.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1978 року разом з М. Я. Зарудним (драматургом), С. В. Данченком (режисером-постановником), М. В. Кипріяном (художником), Н. П. Доценко, В. Г. Максименком (виконавцями головних ролей) за виставу „Тил” у Львівському українському драматичному театрі ім. М. Заньковецької.

Закінчив Київський театральний інститут (1961). З 1965 року працює у Львівському українському драматичному театрі ім. М. Заньковецької (з 1987 року – головний режисер). Ролі: Ярема („Гайдамаки” за Т. Шевченком), Іван Барильченко („Суєта”, „Житейське море” І. Карпенка-Карого), Михайло Гурман („Украдене щастя” І. Франка), Дон Жуан („Камін-

ний господар” Лесі Українки), Микола Садовський („Марія Заньковецька” Рябокляча), Річард III (однойменна трагедія У. Шекспіра), Гаврюша („Гаряче серце” О. Островського). Вистави: „Безталанна” І. Карпенка-Карого (1987), „Гайдамаки” за Т. Шевченком (1988), „Маруся Чурай” за Л. Костенко (1989), „Павло Полуботок” К. Буревія, „Народний Малахій” М. Куліша (обидві – 1990; грав головні ролі), „Наталка Полтавка” І. Котляревського (1991), „Гуцулка Ксеня” Я. Барнича (1996), „Ромео і Джульєтта” (1994), „Гамлет” (1997) У. Шекспіра та інші.

На думку театрознавців Стригун не розмінюється на дрібниці. Його тема – доля України. Виставам Стригуна притаманна яскрава театральна форма підпорядкована виразній інтелектуальній домінанті. Він має в своєму арсеналі безліч оригінальних театральних ідей. Ф. Стригун поклав на себе місію духовного відродження народу і послідовно здійснює її.

Література:

Федір Стригун : „Я був створений для українського театру” : бесіда з Ф. Стригуном / записала Наталія Космолінська // Кіно – Театр. – 2008. – № 3. – С. 54 – 56.

Богдашевський, Ю. Стригун / Юрій Богдашевський // Укр. театр. – 1995. – № 2. – С. 22 – 25.

Веселка, С. Освітлений блискавкою / Світлана Веселка // Укр. театр. – 1989. – № 6. – С. 12 – 14.

Кроп, Т. „Актор, покликаний небесами” / Тетяна Кроп // Демокр. Україна. – 2010. – 12 лют. – С. 19.

Пуляєва, Л. Федір Стригун : „Шкодную, що в мене не п’ять сердець – я б усі їх віддав людям” / Людмила Пуляєва // Культура і життя. – 2009. – 1 – 8 листоп. (№ 43). – С. 26.

**Урсатій
Георгій Антонович**

**(26.07.1935, с. Каніж
Новомиргородського району
Кіровоградської області)**

Архітектор.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1979 року разом з В. Г. Гнездиловим (архітектором і скульптором), Є. Д. Смирновою (інженером) за комплекс ландшафтного парку в м. Черкасах.

Закінчив Київський інженерно-будівельний інститут. З 1964 року – в Черкасах. Споруди: комплекс ландшафтного парку (1967), фінансовий технікум (1971), обласна бібліотека ім. В. В. Маяковського (1973).

Література:

Урсатій Георгій Антонович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 571.

Жук, П. М. Смарагдове намисто Черкас : фотонарис / П. М. Жук, В. М. Холковський. – Д. : Промінь, 1986. – 24 с. : ілюстр.

Урсатий, Г. А. Вода в ландшафтному парку / Г. А. Урсатий // Стр-во и архитектура. – 1977. – № 9. – С. 32 – 36.

Нераденко, Т. М. Парк „Ювілейний” // Нераденко Т. М. Золота підкова Черкащини. – Черкаси, 2006. – С. 50 – 51.

Юхно, А. Парк 50-річчя Жовтня – рукотворне диво на Дніпровій кручі / Анастасія Юхно // Нова Доба. – 2007. – 11 жовт. – С. 4.

**Фурсенко
Сергій Михайлович**
(15.09.1937, м. Київ)

Архітектор.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1987 року разом з Л. С. Кондратським, М. Я. Собчуком (архітекторами), О. П. Стеценко (інженером-конструктором), О. М. Дубовим (науковим консультантом) за обласний краєзнавчий музей у м. Черкасах.

Закінчив Київський інженерно-будівельний інститут. З 1963 року – в Черкасах. Працював у філії інституту „Діпроцивільпроектбуд” (1963 – 1967), Художньо-виробничому комбінаті Художнього фонду України (1967 – 1998). З 1998 року – керівник творчої архітектурної майстерні „Архітектура”. Споруди в Черкасах: ресторан „Славутич” (1969), обласний краєзнавчий музей (1987), палац культури „Дружба народів” (1989); будинки культури – в м. Смілі (1971) та м. Городищі (1974).

Один з авторів адміністративно-торгівельного Центру у с. Матусові Шполянського району, за який був удостоєний Державної премії СРСР 1989 року.

Література:

Фурсенко Сергій Михайлович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 582.

Черкаський обласний краєзнавчий музей / [Черкас. обл. краєзн. музей ; матеріали підгот. А. А. Кушнір, Т. І. Кайдалова, В. А. Мухова та ін.] – [Черкаси : Бізнес-стиль, 2008?]. – 79 с. : фотогр.

Ренькас, О. Неначе писанка село : [архіт. комплекс с. Матусова Шполян. р-ну] / О. Ренькас, В. Онойко // Черкас. правда. – 1990. – 1 січ.

**Харченко
Олесь (Олександр) Миколайович**
(02.11.1946, с. Шендерівка
Корсунь-Шевченківського району)

Співак (ліричний тенор). Заслужений артист УРСР (1979), народний артист УРСР (1987).

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1985 року за концертні програми 1982 – 1984 років в складі вокального квартету „Явір”.

Закінчив Київський державний університет (1971), учбову хорову студію Українського народного хору ім. Г. Вірьовки (педагоги С. Павлюченко, Ю. Кроткевич). З 1966 року – артист державної капели бандуристів УРСР, згодом – співак чоловічої капели ім. Ревуцького, у 1965 – 1975 роках – співак державної заслуженої капели „Думка”. У 1975 році стає солістом відомого далеко за межами України чоловічого вокального квартету „Явір” разом з В. Є. Дідухом, Є. Д. Прудкіним, В. М. Реусом, музичним і художнім керівником Р. І. Іванським.

Література:

Харченко Олесь (Олександр) Миколайович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 585.

Волков, М. Соловейко з Надроснянського краю // Волков М. Відомі і невідомі імена. – Корсунь-Шевченківський, 1999. – С. 45 – 47.

Токарєв, Ю. Грунт для „Явора” / Ю. Токарєв // Культура і життя. – 1984. – 5 серп. – С. 6.

Логвиненко, О. Стоїть явір над водою... : [вокал. квартет „Явір”] / Олена Логвиненко // Літ. Україна. – 2010. – 17 черв. – С. 8.

**Черкаський академічний
заслужений український
народний хор**

(01.04.1957, м. Черкаси)

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка

1981 року за концертні програми останніх років.

Складається з хорової, балетної та оркестрової груп. У хорі працювали народні артисти України Р. Кириченко (1968 – 1983), О. Павловська. Колектив очолювали: народний артист СРСР А. Т. Авдієвський (1963 – 1966), народні артисти УРСР А. М. Пашкевич (1967 – 1973), Є. І. Кухарець (1974 – 1987). З 1995 року художнім керівником і головним диригентом хору є заслужений діяч мистецтв України Л. М. Трофименко.

У репертуарі хору українські народні пісні та твори сучасних композиторів, які увійшли в золотий фонд української пісенної творчості: А. Пашкевича „Степом, степом” (слова М. Негоди), „Мамина вишня”, „Хата моя, біла хата” (обидві на слова Д. Луценка), Є. Кухарця „Земле моя, земле” (слова М. Негоди); обробки народних пісень А. Пашкевича „Ой вербо, вербо”, „Несе Галя воду”, „Ой у полі криниченька”, „Черевички”, „Ой ти місяцю”; А. Авдієвського „Цвіте терен”, „Ой чий то кінь стоїть”; А. Куща „Ой у вишневому садочку”; П. Савчука „Цвіте, цвіте черемшина”. А також вокально-хореографічні композиції: „З ланів Шевченкового краю”, „Славні козак-чигиринці”, „В Черкаському краї цвітуть рушники”, „В ніч на Івана Купала”, „Весняні хороводи, ігри й танці” (всі у постановці В. Чугунова), „Будьте щасливі, будьте здорові” (постановка В. Кучука), „Привітальна” (постановка Л. Рослова) та інші. Для хору писали такі відомі композитори, як П. Майборода, О. Білаш, В. Верменич, І. Сльота, О. Зуєв.

Черкаський народний хор добре знають, шанують і люблять в Україні і у багатьох країнах світу. У 1969 році колектив хору отримав звання заслуженого, а 2007 року був удостоєний статусу академічного.

Література:

Мельниченко, В. М. 50 пісенних літ : худож.-докум. іст. нарис до 50-річчя лауреата Нац. премії України ім. Т. Г. Шевченка Черкас. академ. засл. укр. нар. хору / В. М. Мельниченко, С. Л. Носань. – Черкаси : Вертикаль, 2007. – 56 с. : фотогр.

Черкаський державний заслужений український народний хор. Народження. Становлення. Визнання [Образотворчий матеріал] : [альбом] / упоряд. Л. Трофименко, З. Юрович. – Черкаси : Прес-Інформ, 2003. – 36 с. : ілюстр.

Черкаський державний заслужений український народний хор // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 602 – 603.

Чим глибше пісня, тим ясніш душа... // Ритм України. – 2009. – № 4. – С. 14 – 17.

Заєць, В. Любов і шана всенародна / В. Заєць // Культура і життя. – 2008. – 12 берез. – С. 1.

Співає Черкаський академічний заслужений український народний хор – лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка [Ноти] : репертуар. зб. до 50-річного ювілею / [упоряд. Л. М. Трофименко]. – Черкаси : Брама – Україна, 2007. – 319 с.

**Чорновіл
В'ячеслав Максимович**

**(24.12.1937, смт Єрки
Катеринопільського району –
25.03.1999, загинув
в автомобільній
катастрофі поблизу
с. Городища
Бориспільського району
Київської області)**

Журналіст, видавець, громадський діяч, публіцист. Нагороджений орденом Ярослава Мудрого V ступеня (1997). Герой України (2000).

Державна премія України імені Тараса Шевченка 1996 року за збірки „Правосуддя чи рецидиви терору?“, „Лихо з розуму“, книжку „Хроніка таборових буднів“, публіцистичні виступи в газетах та журналах України і світу.

Закінчив факультет журналістики Київського університету (1960). Працював редактором молодіжних передач у студії на Львівському телебаченні, завідувачем відділу газети „Молода гвардія“, літературним критиком. Навчався в аспірантурі, з якої був виключений за публічний виступ проти політичних арештів шістдесятників.

Не маючи змоги вільно висловлювати свої думки, став одним з організаторів самвидаву. Таким чином побачила світ низка його нині відомих публіцистичних робіт – „Правосуддя чи рецидиви терору?“ (1966), „Лихо з розуму“ (1967).

У 1967 році Чорновола вперше засудили на два роки. Проте, вийшовши з ув'язнення, він не припиняв правозахисної діяльності. Протягом 1970 – 1972 років нелегально видавав журнал „Український вісник“.

1972 року Чорновола засудили вдруге. Після шести років таборів суворого режиму його відправляють у заслання до Якутії, де Чорновіл стає членом Української Гельсінської групи. У 1980 році, у Якутії, за сфабрикованими звинуваченнями, він був засуджений втретє.

Звільнившись з ув'язнення у 1985 році, відновив видання „Українського вісника“, а через три роки ініціював створення „Української Гельсінської Спілки“. Був співавтором низки її програмних документів, автором великої кількості публіцистичних статей, що поширювались самвидавом.

Напередодні проголошення Незалежності України та в перші її роки обіймав посаду голови Львівської обласної ради. Під його керівництвом на Львівщині були започатковані глибокі демократичні, економічні реформи.

У 1989 році був одним з ініціаторів створення Народного Руху України, а в грудні 1992 року став його головою, незмінним лідером партії та визнаним авторитетом у політичному житті України. У 1991 році на перших виборах Президента України був кандидатом від НРУ і здобув 2-е місце. У 1994 – 1998 роках – народний депутат України. З 1995 року був шеф-редактором незалежних газет „Час – Time“ та „Час“.

На Черкащині шанують пам'ять про В. Чорновола. Перший в Україні пам'ятник йому був споруджений 1999 року у м. Каневі. У селищі Єрки Катеринопільського району, де народився В. Чорновіл, 2003 року відкрито стелу-пам'ятник, а в с. Вільховці Звенигородського району, в якому минули дитячі і юнацькі роки політика, 2006 року відкрито музей-садибу, на подвір'ї якого встановлено погруддя В. Чорновола.

Література:

Твори В. Чорновола

Твори : у 10 т. / В. Чорновіл. – К. : Смолоскип, 2002 – 2005. – Т. 1 – 4.

Пульс української незалежності : колонка редактора / В. Чорновіл. – К. : Либідь, 2000. – 624 с.

Про В. Чорновола

Чорновіл В'ячеслав Максимович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 603 – 607.

Чорновіл В'ячеслав Максимович // Провідники духовності в Україні. – К., 2003. – С. 110 – 111.

Косів, М. Немов негасимий вулкан / Михайло Косів // Молода нація : альманах. – К., 2005. – Вип. 4. – С. 35 – 76.

Призначено дійти : В'ячеслав Чорновіл. Політика та правда життя. Ч. 1. 1990 – 1994 / уклад Г. Васишин. – К. : [АВЕРС], 1998. – 104 с.

Я б обрав Життя, яке прожив... : В'ячеслав Чорновіл. Політика та правда життя. Ч. 3. 1998 – 1999 / уклад Г. Васишин. – К. : [АВЕРС], 1999. – 138 с.

В'ячеслав Чорновіл : біогр. ст., цитати / Апарат Центр. Проводу НРУ. – К. : [б. в.], 2007. – 36 с. : ілюстр.

Танюк, Л. С. Слово забирає В'ячеслав Чорновіл : [спогади про товариша] // Танюк Л. Слово. Театр. Життя : в 3 т. – К., 2003. – Т. 2 : Театр. – С. 761 – 772.

Танюк, Л. Приречений на вічність / Лесь Танюк // Столич. новости. – 1999. – 30 берез. – 6 квіт. (№ 12). – С. 5.

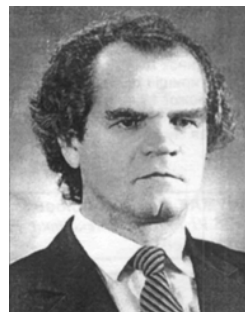
Паливода, Я. На Звенигородщині відкрили пам'ятник В'ячеславу Чорноволу / Ярослав Паливода // Нова Доба. – 2007. – 25 груд. – С. 2.

Щербенко, Л. Батьківська хата В'ячеслава Чорновола [у с. Вільховці Звенигород. р-ну] стала музеєм-садибою / Л. Щербенко // Нова Доба. – 2006. – 26 груд. – С. 1, 3.

Солонець, О. Гуси, рибки й перші любовні пригоди : [зі спогадів жителів с. Вільховця Звенигород. р-ну про В. Чорновола] / Олександр Солонець // Прес-Центр. – 2007. – 19 груд. – С. 10.

Білецький, Ф. У пам'яті і в пам'ятниках оживає В'ячеслав Чорновіл : [відкрито стелу-пам'ятник В. Чорноволу у с-щі Єрки Катеринопол. р-ну] / Ф. Білецький // Черкас. край. – 2003. – 1 січ. – С. 3.

В'ячеслав Чорновіл : дорога болю і боротьби : біобібліогр. покажч. / ОУНБ імені Тараса Шевченка; [упоряд. Н. В. Адешелідзе]. – Черкаси : [ОУНБ], 2007. – 44 с. – (Черкащини славетні імена).

**Чорнодід
Андрій Юхимович**

**(30.11.1938, с. Нове Місто
Монастирищенського району)**

Архітектор.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1981 року як співавторові проекту разом з С. П. Сліпцем (архітектором, керівником авторського колективу), М. П. Лушпою (архітектором, співавтором проекту), І. Л. Петровою (інженером-консультантом, автором проекту) за Сумський театр драми і музичної комедії ім. М. С. Щепкіна.

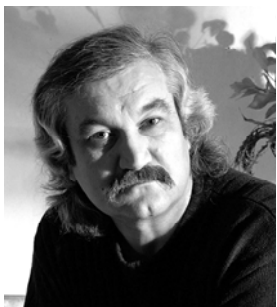
Закінчив Київський інженерно-будівельний інститут (1968). Працював в Українському державному проектному інституті проектування міст на посаді головного архітектора проектів. Співавтор проекту Сумського театру драми і музичної комедії ім. М. С. Щепкіна (1980), учасник пошуків загального об'ємно-просторового і архітектурного планування приміщення. Головний розробник основних креслень з архітектурної частини проекту будівлі. Театр у м. Сумах несе в собі пошуки і очевидні знахідки в трактуванні архітектурного образу будівлі.

Серед інших споруд: кінотеатр „Зоряний” у м. Києві (1987), житловий район „Новий” у м. Павлограді (1972 – 1995), будинок народних промислів у м. Монастирищі (1995), церкви Успіння Божої Матері в с. Княжій Криниці Монастирищенського району (1996 – 2000), Святого Миколая Чудотворця у м. Монастирищі (1997); реконструкція Київського театру опери (1975 – 1977).

Література:

Чорнодід Андрій Юхимович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 607 – 608.

Килессо, С. К. Новый театр в Сумах / С. К. Килессо // Стр-во и архитектура. – 1981. – № 4. – С. 1 – 2.

**Шкляр
Василь Миколайович**

**(10.06.1951 р. с. Ганжалівка
Лисянського району)**

Письменник.

Національна премія України імені
Тараса Шевченка 2011 року за роман

„Чорний Ворон”.

Закінчив Київський університет. Працював редактором в журналах „Ранок” і „Дніпро”, студював вірменську мову в Єреванському університеті. Активно заявив про себе, як про літератора, у середині 70-х, коли з’явилася перша книга його прози „Шовкова нитка” (1976). Літературний почин, як і наступні книги Василя Шкляра – „Перший сніг”, „Живиця”, „Черешня в житі”, „Шовковий дощик”, „Під ключем журавлиним”, романи „Праліс”, „Тінь сови”, „Ностальгія”, „Ключ”, „Елементал”, публікації в періодиці – засвідчили, що в українське письменство прийшов талановитий самобутній майстер, зорієнтований на кращі зразки української прози 70 – 90-х років. Твори Василя Шкляра відзначаються вдало вживаними художніми спецефектами і видовищними формами розповіді, детективними колізіями та ретросюжетами, що інтригують читача. За романи „Ключ” та „Елементал”, які користуються особливою популярністю, він отримав головний приз конкурсу „Золотий Бабай” і, відповідно, першу премію другого Всеукраїнського конкурсу „Коронація слова”. Письменник – лауреат премій журналів „Сучасність”, „Олігарх” та премії міжнародного конвенту фантастів „Спіраль століть”.

Василь Шкляр нині перебуває в порі творчої зрілості, шукає нових форм і нових тем для реалізації свого таланту.

Роман „Чорний Ворон” відтворює одну з найдраматичніших і найбільш замовчуваних сторінок нашої історії – боротьбу українських повстанців проти окупаційної влади у 1920-х роках. Найзапекліші з них – залишенці – продовжили боротьбу навіть тоді, коли в Україні утвердилася диктатура чужинців і не було вже надії на визволення. Таким був загін отамана

Чорного Ворона. Збулося Шевченківське пророцтво: повіяв новий вогонь з Холодного Яру...

Окремі твори прозаїка опубліковані французькою, шведською та іншими мовами.

Література:

Твори Василя Шкляра

Чорний Ворон : роман / Василь Шкляр. – К. : Ярославів Вал, 2009. – 352 с. – (Українська Клію).

Кров кажана : роман / Василь Шкляр. – Л. : Кальварія, 2003. – 220 с.

Ключ : роман / Василь Шкляр. – Л. : Кальварія, 2001. – 207 с.

Елементал : роман / Василь Шкляр. – Л. : Кальварія, 2001. – 160 с. – (Коронація слова).

Ностальгія : роман, новели / Василь Шкляр. – К. : Молодь, 1989. – 253 с.

Праліс (Тінь сови) : роман / Василь Шкляр. – К. : Молодь, 1986. – 214 с.

Перший сніг : повісті, оповідання / Василь Шкляр. – К. : Рад. письменник, 1977. – 228 с. : ілюстр.

Сніг : повість / Василь Шкляр // Дніпро. – 1974. – № 6. – С. 14 – 53.

Про Василя Шкляра

Поліщук, В. Т. Василь Шкляр : [біогр. довідка] // Поліщук В. Т. Гілочка : письменники Черкащини – дітям : посіб.-хрестоматія. – Черкаси, 2002. – С. 324.

Василь Шкляр : [біогр. довідка] // Криничка : антол. творів письм. Черкащини для дітей та юнацтва : [в 2 т.]. – Черкаси, 2009. – Т. 2. – С. 163.

Романюк, М. Шкляр Василь Миколайович // Романюк М. Оратаї журналістської ниви : у 2 кн. – Л., 2004. – Кн. 2. – С. 201 – 202.

Голобородько, Я. „Чоловіча” проза Василя Шкляра / Я. Голобородько // Вісн. НАН України. – 2010. – № 4. – С. 57 – 63.

Голобородько, Я. Енігматика. Гостросюжетність. Інформаційність : проза Василя Шкляра / Ярослав Голобородько // Укр. мова та л-ра. – 2010. – Квіт. (№13). – С. 16 – 19.

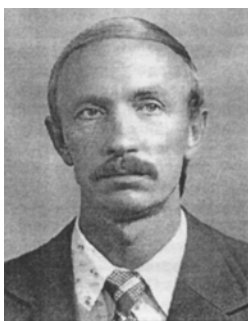
Голобородько, Я. Енергетика Шаоліня : [творчість Василя Шкляра] / Ярослав Голобородько // Сучасність. – 2008. – № 8. – С. 117 – 122.

Бриних, М. Ключ у країні зламаних замків : постскрипtum до сьомого видання культового роману Василя Шкляра [„Ключ”] / Михайло Бриних // Літ. Україна. – 2008. – 24 січ. – С. 6.

Скорина, Л. Український бестселер : третя спроба Василя Шкляра : [про роман „Кров кажана”] / Л. Скорина // Березіль. – 2004. – № 7/8. – С. 177 – 186.

Баран, В. Історії гірка наука : думки, нав'язані романом Василя Шкляра „Чорний Ворон” / Валерій Баран // Літ. Україна. – 2010. – 15 лип. – С. 7.

Ткач, М. Полум'яна душа Холодного Яру : роздуми над романом Василя Шкляра „Чорний Ворон” („Залишенець”) / Микола Ткач // Літ. Україна. – 2010. – 14 січ. – С. 1, 3.

**Шкляр
Віталій Сергійович**

(16.02.1943, м. Звенигородка)

Архітектор.

Державна премія Української РСР імені Т. Г. Шевченка 1983 року разом з А. С. Яворським (інженером, керівником авторського колективу), В. В. Глибченком (техніком-архітектором), І. О. Іваненко (архітектором, мистецтвознавцем), Л. В. Новиковим (архітектором), Є. Л. Куликовим (скульптором) за реставрацію пам'ятки архітектури XVIII століття – Маріїнського палацу в м. Києві.

Закінчив Київський художній інститут (1975). Працював в інституті Укрпроектреставрації. Під час реставрації пам'ятки архітектури Маріїнського палацу брав участь у проектуванні і реставрації фасаду основної двоповерхової центральної частини та одноповерхових флігелів, у розробці декоративних елементів фасаду та балюстради. Особисто виконав багато креслень інтер'єрів, деталей ліпного декору, металевих виробів та елементів внутрішнього оздоблення, а також провів розробку паспортів по фарбуванню інтер'єрів деяких приміщень, наглядав за реставрацією і будівництвом палацу.

Література:

Шкляр Віталій Сергійович // Шевченківські лауреати, 1962 – 2001 : енцикл. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – К., 2001. – С. 628 – 629.

Іваненко, І. Маріїнський палац у Києві / Ірина Іваненко // Пам'ятки України : історія та культура. – 1994. – № 3/6. – С. 46 – 49 : ілюстр.

Допоміжні покажчики

Хронологічний покажчик

1967

Ле (Мойся) Іван Леонтійович

За роман „Хмельницький”.

1971

Задніпровський Михайло Олександрович

Корнійчук Олександр Євдокимович

За виставу „Пам'ять серця” в Київському українському драматичному театрі імені І. Франка.

Левада (Косяк-Левада) Олександр Степанович

За кінофільм „Родина Коцюбинських”.

1972

Петриненко Діана Гнатівна

За концертні програми 1969 – 1971 років.

1974

Романицький Борис Васильович

За виконання ролі Граса в п'єсі „Маклена Граса” М. Куліша у Львівському українському драматичному театрі імені М. Заньковецької та за видатний вклад у розвиток українського театрального мистецтва.

73

1978

Стригун Федір Миколайович

За виставу „Тил” у Львівському українському драматичному театрі імені М. Заньковецької.

1979

Гнездилов Василь Георгійович

Урсатій Георгій Антонович

Смирнова Євдокія Давидівна

За комплекс ландшафтного парку в м. Черкасах.

1980

Жур Петро Володимирович

За „Шевченківський словник” у 2-х томах.

1981

Сліпець Степан Павлович

Чорнодід Андрій Юхимович

За Сумський театр драми і музичної комедії імені М. С. Щепкіна (керівник авторського колективу).

Черкаський академічний заслужений український народний хор

За концертні програми останніх років.

74

1982

Гончар Андрій Петрович

За виставу „Відродження” в Одеському російському драматичному театрі імені А. В. Іванова.

1983

Шкляр Віталій Сергійович

За реставрацію пам'ятки архітектури XVIII століття Маріїнського палацу в м. Києві.

1985

Римаренко Юрій Іванович

За книгу „З ким і проти кого”.

Харченко Олесь (Олександр) Миколайович

У складі вокального квартету „Явір” за концертні програми 1982 – 1984 років.

1986

Кириченко Раїса Опанасівна

За концертно-виконавську діяльність 1983 – 1985 років.

75

1987

Дубовий Олексій Мусійович

Кондратський Леонід Степанович

Собчук Микола Якович

Фурсенко Сергій Михайлович

Стеценко Олександра Петрівна

За обласний краєзнавчий музей у м. Черкасах.

1988

Деркач Борис Андрійович

Дзеверін Ігор Олександрович

За наукову редакцію, підготовку текстів та упорядкування Зібрання творів І. Я. Франка у 50-ти томах.

1989

Гончар Іван Макарович

За багаторічну творчу й дослідницьку роботу по збиранню та популяризації народного мистецтва.

Сікорський Михайло Іванович

За створення Переяслав-Хмельницького історико-культурного заповідника та багаторічну діяльність по збиранню і популяризації духовної спадщини українського народу.

76

1991

Ілленко Юрій Герасимович

За художній фільм „Тіні забутих предків”.

1995

Захарченко Василь Іванович

За роман „Прибутні люди”.

Симоненко Василь Андрійович (посмертно)

За збірки поезій та прози „Лебеді материнства”, „У твоєму імені живу”, „Народ мій завжди буде”.

1996

Наєнко Михайло Кузьмович

За навчальний посібник „Історія української літератури ХХ століття”.

Нарбут Данило Георгійович

За серію портретів „Гетьмани України” та картини „Вибори кошового”, „Страшний суд”, „Покрова Богородиці”.

Чорновіл В'ячеслав Максимович

За збірки „Правосуддя чи рецидиви терору?”, „Лихо з розуму”, книжку „Хроніка таборових буднів”, публіцистичні виступи.

77

2005

Воробйов Микола Панасович

За книгу поезій „Слуга півонії”.

Слабошпицький Михайло Федотович

За роман „Поет із пекла”.

2006

Недяк Володимир Володимирович

За ілюстровану історію українського козацтва „Україна – козацька держава”.

2010

Бабак Микола Пантелеймонович

Найден Олександр Семенович

За монографію „Народна ікона Середньої Наддніпряниці ХVІІІ – ХХ ст. у контексті селянського культурного простору”.

2011

Шкляр Василь Миколайович

За роман „Чорний Ворон”.

78

Географічний покажчик

До географічного покажчика включені всі власні географічні назви, що зустрічаються в статтях та бібліографічних описах.

Баришівка, смт, Київ. обл. 12
Біївці, с., Лубен. р-н, Полтав. обл. 47, 48
Біла Церква, м. 12
Білоусівка, с., Драбів. р-н 43
Богданівка, с., Яготин. р-н, Київ. обл. 14
Бразилія 10
Буковина 15
Вереміївка, с., Чернобаїв. р-н 41, 42
Вільнюс, м., Литва 25
Вільховець, с., Звенигород. р-н 66, 67
Вінниця, м. 12, 34
Воронинці, с., Чернобаїв. р-н 7
Галичина 15
Ганжалівка, с., Лисян. р-н 69
Гарбузин, с., Корсунь-Шевченків. р-н 20
Гонтівка, с., Могилів-Поділ. р-н, Вінниц. обл. 14
Городище, м. 33, 56, 61
Городище, с., Бориспіль. р-н, Київ. обл. 65
Гуляйполе, с., Катеринопіл. р-н 35
Гутирівка, с., Полтав. р-н, Полтав. обл. 23
Деньги, с., Золотоніс. р-н 13
Дніпро, р. 13, 56, 60
Драбів, смт 17
Драбівщина 43
Єреван, м., Вірменія 69
Єрки, смт, Катеринопіл. р-н 65, 66, 67
Жашків, м. 29
Житомир, м. 27
Жовті Води, м., Дніпропетр. обл. 12
Звенигородка, м. 19, 71

Звенигородщина 67
Золотоноша, м. 55
Івано-Франківськ, м. 54
Італія 12
Кам'янка, м. 12, 22
Канада 10
Канів, м. 29, 55, 66
Каніж, с., Новомиргород. р-н, Кіровоград. обл. 60
Київ, м. 12, 14, 16, 17, 20, 21, 22, 25, 26, 27, 29, 32, 34, 38, 41, 61, 68, 71, 72
Київщина 50, 51
Київщина Лівобережна 15
Княжа Криниця, с., Монастирищен. р-н 68
Корещина, с., Глобин. р-н, Полтав. обл. 27
Кременчук, м., Полтав. обл. 28
Кривчунка, с., Жашків. р-н 34
Ленінград, м. 20
Лип'янка, с., Шполян. р-н 14
Лисянщина 19
Луцьк, м. 12
Львів, м. 8, 18, 45, 46, 58, 65, 66
Львівщина 66
Мардель-Плата, м., Аргентина 25
Мар'янівка, с., Шполян. р-н 51, 53
Матусів, с., Шполян. р-н 29, 56, 57, 61
Медведівка, с., Чигирин. р-н 29
Мельниківка, с., Смілян. р-н 9
Михайлівка, с., Канів. р-н 54
Мойсинці, с. (тепер Придніпровське), Чернобаїв. р-н 32
Монастирище, м. 68
Москва, м. 25, 57
Нехайки, с., Драбів. р-н 16
Нижній Реут, с., Курська обл., Російська Федерація 12
Нове Місто, с., Монастирищен. р-н 68
Одеса, м. 13
Павлоград, м. 68
Палермо, м., Італія 12

Переяслав-Хмельницький, м. 12, 14, 50
Петербург, м. 21
Петропавловськ-Камчатський, м., Російська Федерація 13
Погибляк, с., Лисян. р-н 18
Придніпровське, с., Чорнобаїв. р-н 32, 33
Полтава, м. 19, 27
Прохорівка, с., Канів. р-н 25
Раківка, с., Нововодол. р-н, Харків. обл. 55
Рим, м., Італія 25
Росія 12
Сальниця, с., Хмільниц. р-н, Вінниц. обл. 56
Санкт-Петербург, м. 20, 39
Севастополь, м. 12
Середнє Придніпров'я 50
Середня Наддніпрянщина 7, 8, 37, 38
Сімферополь, м. 13
Сміла, м. 55, 61
Солоніки, м., Греція 25
Старосілля, с., Городищен. р-н 19
Суботів, с., Чигирин. р-н 19
Суми, м. 54, 68
Томашівка, с., Уман. р-н 58
Тясмин, р. 22
Умань, м. 19, 55
Харків, м. 27
Херсон, м. 27
Христинівка, м. 29, 30
Центральне Подніпров'я 7
Черкаси, м. 12, 13, 18, 19, 23, 25, 27, 28, 37, 38, 39, 40, 44,
46, 47, 48, 49, 55, 56, 57, 60, 63
Черкащина 7, 11, 12, 15, 19, 24, 41, 51, 60, 66, 67, 70
Чернігів, м. 13
Чигирин, м. 50
Чигиринський р-н 19
Чигиринщина 51
Чинадієве, смт, Закарпат. обл. 54
Чорнобай, смт 45, 46

Форт Шевченка, Казахстан 56
Шевченків край 7, 15
Шевченкове, с., Звенигород. р-н 56
Шендерівка, с., Корсунь-Шевченків. р-н 62
Шешори, с., Косів. р-н, Івано-Франків. обл. 14
Яготин, м., Київ. обл. 14
Якутія 65
Ялта, м. 14

Зміст

Від укладачів.....	3
Ювілей премії до ювілею Генія. В. Поліщук.....	4
Шевченківські лауреати.....	7
Бабак Микола Пантелеймонович.....	7
Воробйов Микола Панасович.....	9
Гнездилов Василь Георгійович.....	12
Гончар Андрій Петрович.....	13
Гончар Іван Макарович.....	14
Деркач Борис Андрійович.....	16
Дзеверін Ігор Олександрович.....	17
Дубовий Олексій Мусійович.....	18
Жур Петро Володимирович.....	20
Задніпровський Михайло Олександрович.....	22
Захарченко Василь Іванович.....	23
Ілленко Юрій Герасимович.....	25
Кириченко Раїса Опанасівна.....	27
Кондратський Леонід Степанович.....	28
Корнійчук Олександр Євдокимович.....	29
Ле (Мойся) Іван Леонтійович.....	32
Левада (Косяк-Левада) Олександр Степанович.....	34
Наєнко Михайло Кузьмович.....	35
Найден Олександр Семенович.....	37
Нарбут Данило Георгійович.....	39
Недяк Володимир Володимирович.....	41
Петриненко Діана Гнатівна.....	43

Римаренко Юрій Іванович.....	44
Романицький Борис Васильович.....	45
Симоненко Василь Андрійович.....	47
Сікорський Михайло Іванович.....	50
Слабошпицький Михайло Федотович.....	51
Сліпець Степан Павлович.....	54
Смирнова Євдокія Давидівна.....	55
Собчук Микола Якович.....	56
Стеценко Олександра Петрівна.....	57
Стригун Федір Миколайович.....	58
Урсатій Георгій Антонович.....	60
Фурсенко Сергій Михайлович.....	61
Харченко Олесь (Олександр) Миколайович.....	62
Черкаський академічний заслужений український народний хор.....	63
Чорновіл В'ячеслав Максимович.....	65
Чорнодід Андрій Юхимович.....	68
Шкляр Василь Миколайович.....	69
Шкляр Віталій Сергійович.....	71
Допоміжні покажчики.....	73
Хронологічний покажчик.....	73
Географічний покажчик.....	79